

Economisch-Statistische Berichten

ALGEMEEN WEEKBLAD VOOR HANDEL, NIJVERHEID, FINANCIËN EN VERKEER

ORGAAN VOOR DE MEDEDELINGEN VAN DE CENTRALE COMMISSIE VOOR DE RIJNVAART

UITGAVE VAN HET NEDERLANDSCH ECONOMISCH INSTITUUT

18^e JAARGANG

WOENSDAG 10 MEI 1933

No. 906

NEDERLANDSCH ECONOMISCH INSTITUUT.

Curatoren: Mr. G. Vissering, Voorzitter; Ir. A. Plate, Onder-Voorzitter; C. H. van der Leeuw, Penningmeester; Mr. W. M. van Lanschot; Mr. L. J. A. Trip; E. D. van Walree.
Directeuren: Prof. Mr. F. de Vries; Prof. Dr. N. J. Polak; Prof. Mr. Dr. G. M. Verrijn Stuart, Directeur-Secretaris

ECONOMISCH-STATISTISCHE BERICHTEN.

COMMISSIE VAN ADVIES:

Prof. Mr. D. van Blom; J. van Hasselt; Jhr. Mr. L. H. van Lennep; Mr. K. P. van der Mandele; Prof. Dr. N. J. Polak; Mr. Dr. L. F. H. Regout; Dr. E. van Welderen
Baron Rengers; Prof. Mr. H. R. Ribbius; Jan Schilthuis; Mr. Q. J. Terpstra; Prof. Mr. F. de Vries.

Gedelegeerd lid: Prof. Mr. Dr. G. M. Verrijn Stuart.

Redacteur-Secretaris: Dr. H. M. H. A. van der Valk.

Secretariaat: Pieter de Hoochweg 122, Rotterdam.

Telefoon Nr. 35000. Postrekening 8408.

Advertenties f 0,50 per regel. Plaatsing bij abonnement volgens tarief. Administratie van abonnementen en advertenties: Nijgh & van Ditmar N.V., Uitgevers, Rotterdam. Amsterdam, 's-Gravenhage. Postchèque- en giro-rekening No. 145192.

Abonnementsprijs voor het weekblad franco p. p. in Nederland f 20,—. Buitenland en Koloniën f 23,— per jaar. Losse nummers 50 cents. Economisch-Statistisch Kwartaalbericht f 1.—. Leden en donateurs ontvangen het weekblad en het Kwartaalbericht gratis en een reductie op de verdere publicaties.

Aangeteekende stukken: Bijkantoor Ruijgeplaatweg.

10 MEI 1933.

De geldkoersen zijn gedurende de afgelopen week geleidelijk aangetrokken. Het bleek al spoedig, dat de geldgevers den toestand eerst nog eens willen aanzien. De notering voor prima bank-accepten is dan ook op 1½ pCt. gekomen. Ook call was vaster en gisteren werd er voor 1½ à 1¾ pCt. gedaan. Zelfs de prolongatie-notering verbeterde tot 1¾ pCt.

* *

Blijkens den Weekstaat van De Nederlandsche Bank nam de post binnenlandsche wissels met f 1.200.000 af; de leeningen daalden met f 17.400.000. Het tegoed in rekening-courant van het Rijk, dat de vorige week nog f 24.200.000 beliep, heeft plaats gemaakt voor een voorschot ten bedrage van f 9.300.000. De posten papier op het buitenland en diverse rekeningen onder de activa vertoouen geen wijziging van betekenis.

De goudvoorraad is deze week met f 47.3 miljoen gedaald; de voorraad zilver verminderde met f 195.000.

Onder de passiva der Bank geeft de biljettencirculatie een inkrimping te zien van f 31.600.000. De saldi in rekening-courant namen met f 25.300.000 af; het aandeel in deze daling van de saldi in rekening-courant van anderen bedraagt f 1.000.000. Het beschikbaar metaalsaldo is met f 24.500.000 ingekrompen; het dekkingspercentage bedraagt nagenoeg 80.

* *

De stemming op de wisselmarkt was deze week zoo mogelijk nog geagiteerder dan de voorgaande. De ongerust-

heid bereikte haar toppunt, toen Zaterdag bijna op het sluitingsuur de geruchten over den gulden opnieuw opdoeken. De koersen voor Ponden en dollars vlogen naar boven; er werden echter, zooals te begrijpen valt, maar weinig zaken afgesloten. De zeer pertinente verklaring van den President van De Nederlandsche Bank heeft de gemoederen doen bedaren, hoewel een deel van het publiek er toch nog niet geheel door gerustgesteld is, gezien de pogingen, die nog steeds worden aangewend om goud te koop en, of om gulden-saldi in andere valuta om te zetten.

Onze bankwereld, die ten volle vertrouwen heeft in de leiding, verleent volle medewerking om de rust te doen wederkeeren. Daarom valt het te betreuren, dat er nog een enkele is, die een kleine tijdelijke winst boven de zekerheid van een waardevaste valuta verkiest. Ponden openden de week hier op 8.22. Er was een regelde vraag, waardoor een kleine hausse tot 8.38 ontstond. Een reactie tot 8.30 volgde. Opnieuw begon men te koop en, waardoor een nieuwe stijging plaats vond. Onder den invloed van de reeds vermelde geruchten liep de koers tot 8.55 op. Gisteren schommelden de Ponden tusschen 8.37 en 8.43, slot 8.41. De dollar bevoog zich tusschen de 2.07 en 2.14; slot 2.11¼. Zaterdag moet er zelfs voor 2.20 afgedaan zijn. Dollars, noteerden in Londen 3.88—4.05—3.97½. Markten bleven geregeld gezocht 57.60—58.80—58.40. Fransche Francs bleven zich boven de 9.79 handhaven. De Nederlandsche Bank geeft nog dagelijks goud voor export naar Parijs af. Voor een gedeelte komt er tegen dit goud echter langs een omweg weder ander goud bij het publiek hier te lande terecht. Het slot voor den Franschen Franc was lager: 9.78¼, dus iets onder het gouduitvoerpunt. Belga's liepen terug van 24.75 op 34.66. Zwitsersche Francs fluctueerden weinig; zij bewogen zich meestal tusschen de 48.— en 48.05. Lires waren zeer gezocht en verbeterden van 12.90 tot 13.05. Peseta's zonder veel fluctuaties rond de 21.30. De Scandinavische koersen fluctueerden met het Pond: Kopenhagen 36.80—37.45, Stockholm 42.90—43.50, Oslo 42.25—42.80. Canadeesche Dollars bleven ca. 1.85.

Op de termijnmarkt deden de Ponden een groot agio. Er was veel vraag voor beleggingsdoelcinden, waarvoor dan wel hoofdzakelijk Treasury-bills werden gekocht. Een- en drie-maands Ponden noteerden tenslotte 4 en 10 punten agio. In Londen liggen Gulden op termijn sterk aangeboden het agio voor de Ponden is op deze wijze daar nog veel grooter; hierbij speelt natuurlijk de vertrouwenskwestie een rol. Dollars op termijn zijn veel vaster: één-maands noteerde 10, drie-maands ca. 50 punten agio. Veel vraag was naar Fransche Francs op termijn, hoofdzakelijk wel van de zijde van den graanhandel; de slotprijzen waren ca. 5 en 11 c. report.

Op de goudmarkt was het natuurlijk heel druk. Alle soorten goud waren gezocht; baren deden tenslotte f 1673 per K.G., eagles ca. 2.58, sovereigns 12.57. Gouden tientjes werden voor ca. 10.45 verhandeld.

LONDEN, 8 Mei 1933.

Op de geldmarkt blijft de toestand nog steeds dezelfde. Het voortdurend aanbod van geld houdt den prijs zeer laag op ½ à ¼ pCt.

Disconto is eveneens weinig veranderd en blijft ½—0/16 voor 3-maands bankaccepten; omzetten zijn zeer gering.

De deviezenmarkt was zeer onrustig onder den invloed van de groote schommelingen in den Dollar. Er is blijkbaar niemand die overziet, waartoe de genomen en nog te nemen stappen in Amerika zullen leiden.

DE ECONOMISCHE TOESTAND VAN SURINAME.

De behandeling van de Surinaamsche begrooting voor 1933 in de Staten-Generaal heeft onder den invloed gestaan van het ontbindingsbesluit der Tweede Kamer. De heer Van Boetzelaer van Dubbeldam liet dit duidelijk uitkomen door op te merken, dat de omstandigheid, dat de behandeling plaats vond met een Minister, die hoogstwaarschijnlijk niet lang meer achter de groene tafel zal zitten, niet uitlokte tot een zeer principiëel debat. Van eene principiële behandeling van het Surinaamsche vraagstuk kon dan ook moeilijk worden gesproken, al werden, zoowel van uit de Kamers als van achter de groene tafel, ook enkele opmerkingen gemaakt, die het algemeen beleid raakten, zooals hetgeen gezegd werd over de al of niet wenschelijkheid van een algemeen plan van opbouw voor Suriname.

Echter rijst n.m.m. de vraag of, al waren er dan politieke omstandigheden, die niet uitlokten tot een principiëel debat, de economische toestand van Suriname toelaat een dergelijk principiëel debat uit te stellen en of de tijd niet is aangebroken voor onze Volksvertegenwoordiging om zich zoo spoedig mogelijk de vraag voor te leggen of het met dat Nederlandsch gebiedsdeel bereikte resultaat een verder voortgaan op den tot nu toe gevolgden weg wel wenschelijk maakt.

Dat de economische toestand in Suriname zorgelijk is, daarover zal wel algemeene overeenstemming bestaan en dat deze zorgelijke toestand niet zijn oorzaak vindt in, doch slechts geaccentueerd is door de heerschende wereldcrisis, niemand die Suriname van nabij kent, zal dat, meen ik, willen weerspreken. Wie den gang van zaken daar gevolgd heeft, weet dat het land al sedert langeren tijd onder een voortschrijdende malaise lijdt, zoodat van de crisis slechts kan worden gezegd, dat zij in Suriname haren invloed deed gelden op een reeds innerlijk verzwakt lichaam en daardoor dubbel hard trof.

De al sedert geruimen tijd durende economische neergang spreekt zich duidelijk uit in den loop der landsmiddelen. Het overzicht van 's Lands Financien, als Bijlage gevoegd bij de onlangs door den Gouverneur aan de Koloniale Staten aangeboden Begrooting voor 1934, verstrekt de meest recente gegevens om daarin een inzicht te krijgen.

Staat IV van genoemde bijlage geeft een overzicht van de ontvangsten en van de zuivere uitgaven, dit zijn de uitgaven, na aftrek van het bedrag der rechtstreeks tegenover de bruto-uitgaven staande ontvangsten. Deze staat geeft dus een overzicht van de inkomsten, welke het Land als Overheid toevloeden, terwijl Staat II van dezelfde bijlage aangeeft wat het Land ontvangt voor verleende diensten en uit de exploitatie van bedrijven, zooals vervoer te land en te water, post en telegrafie enz.

Beide groepen van cijfers kunnen ons, elk op zichzelf, een inzicht geven in de economische ontwikkeling over een reeks van jaren.

Bezien wij nu Staat IV dan vinden wij dat de totale ontvangsten uit belastingen en andere middelen, dus de inkomsten als Overheid, in 1920 bedroegen f 3.507.707, in 1925 f 3.579.792, in 1930 f 3.320.132, terwijl zij, volgens de voorloopige cijfers, in 1932 nog slechts f 2.766.743 bedroegen.

Bij oppervlakkige beschouwing kan men van deze cijfers den indruk krijgen, dat de inkomsten zich vrij constant hebben gehouden en eerst onder den invloed van de crisis een ongunstig verloop hebben genomen. Doch wanneer men de cijfers der inkomsten over de tusschenliggende jaren 1925 tot 1930 raadpleegt, zal men zien dat reeds in 1927 een scherpe daling vergeleken bij 1926 is ingetreden en dat in 1928 en 1929 de ontvangsten reeds ruim f 100.000 respectievelijk f 175.000 lager waren dan in 1920. En geheel anders wordt de indruk wanneer men rekening houdt met

INHOUD.

	Blz.
DE ECONOMISCHE TOESTAND VAN SURINAME I door <i>Mr. A. van Traa</i>	370
Het vraagstuk der katoenindustrie in Nederlandsch-Indië II (Slot) door <i>Prof. Dr. J. Wisselink</i>	371
„De Nederlandsch Industriebank N.V.” door <i>Mr. Dr. B. K. Spanjaard</i>	376
BUITENLANDSCHE MEDEWERKING:	
De Engelsche handelsovereenkomsten door <i>Prof. Dr. P. Geyl</i>	378
Mogelijkheden tot opheffing van de deviezenreglementering door <i>Prof. Elemér Hantos</i>	379
INGEZONDEN STUKKEN:	
De positie van den Nederlandschen Gulden door <i>Mr. Dr. J. C. Witteveen</i>	380
BOEKAANKONDIGINGEN:	
Prof. Dr. C. Gerretson. Geschiedenis der „Koninklijke” bespr. door <i>Dr. W. Mautner</i>	381
MAANDCIJFERS:	
Giro-kantoor der Gemeente Amsterdam.....	381
Hypotheekrente in Nederland.....	382
Productie der Steenkolen-, Bruinkolen- en Zoutmijnen.....	382
Overzicht der opbrengsten van het Staatsbedrijf der P.T.T.....	382
Giro-omzet bij De Nederlandsche Bank.....	382
STATISTIEKEN EN OVERZICHTEN.....	382—388
Geldkoersen. — Wisselkoersen. — Bankstaten. — Goederenhandel	

de omstandigheid, dat de bevolking van 107.000 zielen in 1920 toenam tot 136.000 eind 1931 en dat alle belastingen sedert 1920 verhoogd zijn. Want dan blijkt, dat het natuurlijk accrès dat, als gevolg van deze beide factoren, had kunnen worden verwacht, niet alleen is uitgebleven, doch zelfs plaats heeft moeten maken voor een absolute daling der inkomsten.

Geeft deze loop van 's Lands Overheids-ontvangsten een weinig gunstigen indruk van de ontwikkeling van de draagkracht der bevolking, een gelijken indruk krijgt men bij vergelijking der cijfers van ontvangst wegens verleende diensten en uit de bedrijven.

Deze bedroegen nl. in 1920 f 1.823.649, in 1925 f 1.668.352, in 1930 f 1.276.200 en volgens de voorloopige cijfers van 1932 nog slechts f 1.104.070, terwijl raadpleging der cijfers van de tusschenliggende jaren 1925—1930 eveneens aanwijst, dat de daling in deze categorie van ontvangsten reeds eenige jaren, vóór de wereldcrisis uitbrak, was ingetreden.

Per saldo komen wij dus, ondanks een bevolkingstoename van 27 pCt. en het verhoogen van alle belastingen, tot een teruggang, vergeleken bij 1920, van 21 pCt. in de Overheidsontvangsten en van 39 pCt. in de ontvangsten wegens verleende diensten en uit de bedrijven, terwijl het totaal van alle ontvangsten tezamen van f 5.331.356 tot f 3.870.813 of met 27 pCt. terugging. Deze cijfers laten geen ruimte voor een gunstig oordeel omtrent de economische ontwikkeling van Suriname sedert 1920.

Laat ons thans de tegenover de ontvangsten staande uitgaven eens wat nader bezien.

In totaal bedroegen die, na aftrek van het bedrag der rechtstreeks daartegenover staande ontvangsten, f 7.938.813 in 1920, f 6.414.193 in 1925 f 6.350.396 in 1930 en volgens de voorloopige cijfers f 5.809.940 in 1932. Wij moeten daarbij rekening houden met de omstandigheid, dat in de jaren 1920, 1925 en 1930 een gedeelte dier uitgaven uit geleende gelden werd bestreden, dus niet ten laste van de Koloniale Kas kwam. Brengen wij de daaruit voortvloeiende correcties aan, dan komen wij op een bedrag aan Overheidsuitgaven van f 6.131.532 in 1920 f 5.850.158 in 1925, f 6.237.250 in 1930 en f 5.809.940 in 1932, waartegenover aan Overheidsinkomsten stonden f 3.507.707 in 1920, f 3.579.792 in 1925, f 3.320.132 in 1930 en f 2.766.743 in 1932.

Onder de uitgaven zijn drie posten, die sterk de aandacht trekken, nl. die voor Onderwijs, voor Pensioenen en Wachtgeld en voor rente en aflossing op geleende gelden. Voor het Onderwijs (na aftrek

van schoolgelden) werd uitgegeven in 1920 f 548.244, in 1925 f 989.217, in 1930 f 1.106.864 en volgens de voorloopige cijfers in 1932 f 1.113.642. Deze zijn dus sedert 1920 verdubbeld.

Voor pensioenen en wachtgelden werd zuiver uitgegeven in 1920 f 438.271, in 1925 f 630.036, in 1930 f 806.401 en volgens de voorloopige cijfers in 1932 f 932.246. Ook deze uitgaven zijn verdubbeld.

Voor rente en aflossing werd betaald in 1920 f 482.308, in 1925 f 898.968, in 1930 f 498.727 en in 1932 (voorloopige cijfers) f 365.345.

Deze cijfers geven een belangrijke daling te zien, welke verklaard wordt eendeels door de omstandigheid dat Suriname niet meer met leeningen op de open markt gefinancierd wordt, doch met voorschotten van het Rijk, waarop geen aflossingen plaats vinden. De leeningen waarop aflossing moet plaats vinden, worden dus geleidelijk vervangen door leeningen, waarop geen aflossingen plaats vinden. Anderdeels vindt de daling haar verklaring in de daling van het rentepercentage, door het Rijk aan Suriname in rekening gebracht voor de verleende voorschotten. Tot 1 Juli 1925 bedroeg deze rente nog 5 pCt., in 1932 bedroeg zij 1,6 pCt. per jaar.

Ondanks deze voor de Surinaamsche schatkist zeer voordeelige omstandigheid bedroegen echter de totale zuivere uitgaven voor bovengenoemde drie hoofden in 1920 f 1.468.823 of 42 pCt. van de totale Overheidsinkomsten, in 1925 f 2.518.221 of 70 pCt. daarvan, in 1930 f 2.311.992 of 70 pCt. en in 1932 f 2.411.233 of 87 pCt. van de totale Overheidsinkomsten.

Voor de kosten van algemeen beheer en ontwikkeling van het land is Suriname dus sedert 1920 meer en meer afhankelijk geworden van het subsidie van het Moederland en waar dit subsidie aan een bepaald bedrag gebonden was, stond het Bestuur sedert 1920 voor de uiterst moeilijke taak een teruggang in de ontvangsten van 21 pCt. tezamen met een toeneming van 64 pCt. in de uitgaven waarvan het de uitzetting niet kon voorkomen, op te vangen door bezuinigingen op de andere uitgaven, terwijl de bevolking met 27 pCt. toenam!

Het is niet aan te nemen, dat bij het volvoeren van deze moeilijke en geforceerde taak de ontwikkeling van het land niet in het gedrang zou zijn gekomen, indirect, zoowel als rechtstreeks. Indirect voor zoover personeelsbezuinigingen takken van dienst betroffen op de ontwikkeling van het land gericht, rechtstreeks voor zoover bezuinigd moest worden op de werkfondsen voor deze takken van dienst ter beschikking te stellen.

Een volgende maal zullen wij nagaan, in hoeverre de cijfers der uitgaven aantoonen, dat dit inderdaad het geval is.

Mr. A. VAN TRAA.

(Slot volgt.)

HET VRAAGSTUK DER KATOENINDUSTRIE IN NEDERLANDSCH-INDIË.

ZUIVER-ECONOMISCHE EN STRATEGISCH-ECONOMISCHE RISICO'S. PRIMAIRE EN SECUNDAIRE MAATREGELLEN TER VOORLOOPIGE BESCHERMING. HET ELEMENT DER COMMERCIEËLE EN BEDRIJFSECONOMISCHE CONSOLIDATIE.

II. (Slot).

Primaire afweermaatregel: anti-dumping-wet.

Wat inderdaad kan helpen, zijn twee maatregelen, waarvan de eerste een primair, de andere een secundair karakter draagt.

De primaire maatregel is een anti-dumping-wet, werkend geheel los van de bestaande Nederlandsch-Indische tariefwet. Zulk een wet verschaft den noodigen afweer tegen vernietiging door economisch-strategische maatregelen van een concurrerende buitenlandse industrie en tast geenszins het principe van gelijke berechtigheid aan, wat een tolonie en preferentiële rechten ontegenzeggelijk wel doen. Wat de constructie en de algemeene strekking van zulk een wet

voor Indië aangaat, er zijn verschillende anti-dumping-wetten in werking, terwijl het natuurlijk ook mogelijk zou zijn om een nieuwe te ontwerpen.

Indien echter eenigszins mogelijk, zal het overnemen van een elders reeds lang in gebruik zijnde wet (waarin eventuele technische leemten waren aan te vullen en welke natuurlijk aangepast moeten worden aan de Indische fiscale organisatie) de voorkeur verdienen, omdat men zich dan terecht beroepen kan op een antecedent. Van alle bestaande anti-dumping-wetten verdient o.i. voor Nederlandsch-Indië de Amerikaanse de meeste aanbeveling. De eenige leemte, die men erin zou kunnen aanwijzen, is, dat zij niet voldoende rekening houdt met de mogelijkheid, dat een buitenlandsche industrie in het land, waarvan zij de opkomende nijverheid wil bevechten, een dochteronderneming sticht, (daarbij die dochter al dan niet als haar eigen kind erkennende) en door deze de nieuwe inheemsche fabrieken stelselmatig doet onderbieden. Dit gevaar is echter niet zoo groot, omdat ook een op Java te stichten (Japansche) „vechtfabriek" de eerste jaren geen groote kwantums doek levert of (in een hogere range) geen doek van voldoende kwaliteit.

Waarom secundaire afweermaatregel noodig is. Verbreding nieuwe industrie.

Structuur-inhaerente en tactisch-commerciële factoren.

Hoewel, op zichzelf beschouwd, deze maatregel voldoende zou zijn, is om praktische redenen (waarbij een sterk psychologisch element) daarnaast het treffen van een secundaire maatregel ten zeerste gewenscht.

Zoals reeds elders uiteengezet, zal op grond van verschillende factoren een nieuwe Indische industrie haar debiet vnl. ten koste van den Japanschen weefselimport verwerven en zeer zeker zal dit in de eerste jaren het geval zijn. Er zijn hiervoor twee redenen aan te voeren, waarvan men de eerste structuur-inhaerent kan noemen, terwijl de tweede van tactisch-commerciële aard is. Het is om psychische redenen niet in het belang der bevolking, die aan industriële arbeid gewend moet worden, om de zgn. range-opvoering in een snel tempo te doen verlopen. Beter kan men alle psychische inspanning, die men van de nieuwe arbeidskrachten kan eischen, zonder dat zij van de industrie worden vervreemd, benutten om in de grovere en eenvoudige weefsels een groote vaardigheid te verkrijgen, zoodat men voor deze artikelen spoedig op een rendabele basis komt.

Deze goederen (reeds sedert jaren het onbestreden domein der Japanners) zijn typische massale serieproducten. Het bedrijfstype, dat op het meest-economische vervaardigen van zulke goederen kan worden ingesteld, kenmerkt zich door een zoo groot mogelijk relatieve factor-fixatie en dus verder ook door zoo weinig mogelijk veranderingen, in welk opzicht ook. Voor de inheemsche arbeidskrachten met hun, om het zoo uit te drukken, uitgesproken statische geestgesteldheid is niets onaangename en inspannender dan veranderingen, hetzij in het doek, hetzij in grondstoffen, omwentelingssnelheid der machines, machinecapaciteit door hen bediend enz., veranderingen die bij een zgn. variabel bedrijfstype relatief zeer frequent zijn. Het massale seriebedrijf en de massale serieproductie zullen de inlandsche werkkrachten zeer goed liggen.

Het belang, dat het overbevolkte Java (welk land bovendien door de verzwakte internationale economische positie van de groote cultures zoowel de agrarische als de industriële werkgelegenheid ziet verminderen) bij industrialisatie in nieuwe richting heeft, is genoeg bekend. (Een katoenindustrie, die slechts in een bescheiden deel der inheemsche weefselconsumptie voorziet, zou reeds een 12.000 werkkrachten nodig hebben). Dit belang wordt grooter naarmate een maatregel sneller hulp brengt, i.c. naarmate de nieuwe industrie ook werkelijk betrekkelijk snel een

groot aantal arbeidskrachten kan absorbeeren. De nieuwe katoenindustrie kan ook aan dezen laatsten eisch voldoen, door de psychische energie, waartoe de nieuwe arbeidskrachten in staat zijn, eerst te gebruiken voor verbreding der werkgelegenheid en pas in een veel latere instantie voor opvoering van den graad der productie. D.w.z. dat zoo eenmaal in een proefbedrijf (of in eenige proefbedrijven) ongeschoolde arbeidskrachten zijn gevormd tot half-geschoolde en geschoolde, deze eerste lichten geschoolde arbeiders worden benut voor het vormen van arbeidskernen in nieuw (naast dat eerste) te stichten bedrijven, althans voor het creëren van meerdere productiecapaciteit. Alleen nl. indien een goede kern geschoolde en half-geschoolde arbeiders aanwezig is, kunnen nieuwe bedrijven een groote massa ongeschoolde werkrachten opnemen. En dat men dus niet deze eerste lichten geschoolde arbeiders verder gaat opleiden om deze (op betrekkelijk kleine schaal) betere artikelen te doen vervaardigen. Met de eerste methode snijdt men een groot stuk uit het debiet van Japan; met de tweede een klein stuk vnl. uit het debiet van Nederland en Engeland.

Wij zijn hiermede tevens gekomen op het punt, waarin de structuur-inhaerente en tactisch-commerciële factoren in elkaar vloeien. In de eerste plaats zal een Indische industrie zoo spoedig mogelijk aan den opmarsch van Japan zooveel mogelijk paal en perk moeten stellen. Gezien den druk, dien Japan op de Indische markt gaat uitoefenen, is een krachtige weerstand op een betrekkelijk breed front geboden. Alleen een krachtige weerstand kan helpen en kan dan ook wellicht den goederenstroom, die Japan nu op geforceerde wijze naar Java leidt, afbuigen. En hoe eer dit geschiedt, hoe beter. Angst voor den tegenstander en hem ontzien, in de hoop, dat hij dit op ander gebied ons ook zal doen, is een zeer verkeerde basis. Integendeel, hoe meer men de Japansche industrie de vrije hand laat, hoe steviger haar positie wordt, hoe sterker zij staat in het volgend stadium van den strijd en hoe meer zij ook zal nemen. Alleen een hardnekkige en spoedige weerstand schrikt af.

Motief verbreding ook tegenover China als potentiële concurrent. Positie Indische industrie.

Het hier vermelde motief tot snelle verbreding in lagere regionen geldt niet alleen tegenover Japan, doch ook tegenover den potentiëlen concurrent China. De invoer uit dat land is tot nu toe, hoewel op zichzelf belangrijk, procentueel nog gering. Doch waar de kostprijs van de vooraanstaande Chineesche fabrieken vóór den val van den Yen reeds lager lag dan de Japansche en over eenige jaren waarschijnlijk wederom lager zal liggen, vormen de spindels en weefgetouwen van Sjanghai een groote bedreiging. Een toeneming van den Chineeschen import op den duur ligt dus voor de hand. Deze toeneming zal weliswaar vermoedelijk vrij langzaam verlopen, doch b.v. bij langdurige periodes van moeilijkheden met den Chineeschen binnenlandschen afzet door troebelen, zou men wel degelijk rekening moeten houden met (wij kunnen het beste met een technische uitdrukking duidelijk maken, wat wij bedoelen) plotselinge „drukstooten” op de Java-markt, waardoor het tempo der debiet-toeneming wel eens aanmerkelijk versneld zou kunnen worden. Het terrein, waarop de Chineesche industrie voorloopig het sterkst staat, is wel dat der grove weefsels en dat der eenvoudige weefsels onder in de middelzware klasse. Is dit terrein nu bezet door een inheemsche Indische nijverheid, dan wordt deze invasie opgevangen, en is het verkrijgen van vasten voet ook in de toekomst voor dezen potentiëlen concurrent veel moeilijker. Een overweging, waaraan een nieuwe nijverheid, met het oog op de stevigheid van haar positie in de toekomst zeker de noodige aandacht moet schenken.

Verder is nog een reden aanwezig, indien het Nederlandsche ondernemers zijn, die overgaan tot het

vestigen eener katoenindustrie op Java. Afgezien nog van de bovengenoemde structuur-inhaerente en tactisch-commerciële overwegingen, zullen deze zich niet in de eerste plaats richten tegen de Nederlandsche industrie.

Terwijl om al deze redenen de concurrentie eener Javaansche industrie zich in den aanvang het meest tegen Japan zal richten, is het niet zeker, dat dit op den duur zoo blijven zal. De fijnste goederen zullen, vanwege de hooge ligging der kwaliteitslimieten, zeer lang buiten het bereik van de nieuwe Indische nijverheid vallen, eerst door-stuiving op zuiver-technische limieten, daarna op economische limieten. Doch indien de Javaansche nijverheid later de range opvoert, zullen de lagere klassen der betere goederen, die Nederland en Engeland nu leveren, zeer zeker binnen het bereik der Indische industrie komen. En deze strijd zal voor haar vermoedelijk lichter zijn dan tegen de Japansche nijverheid, omdat de Europeesche kostprijzen hooger zijn. Overwegingen, dat de Indische nijverheid zich dan van het maken van deze artikelen zou moeten onthouden, kunnen hier geen gewicht in de schaal leggen, want Nederland en Engeland zullen dit terrein toch verliezen aan Japan en zich o.i. alleen in de fijnste genres kunnen handhaven, waarvan in Ned.-Indië slechts betrekkelijk kleine hoeveelheden kunnen worden afgezet. Bovendien kost het de nieuwe industrie veel minder inspanning om een terrein, wat toch ontruimd moet worden door derden, te bezetten vóór een concurrent, dan om dezen concurrent hieruit te verdrijven, als hij er zich eenmaal genesteld heeft.

De positie van een Nederlandsch-Indische textielindustrie wordt dus vermoedelijk zoodanig, dat zij eerst, uitsluitend concurrerend tegen Japan (en ook China) zich verbreedt, om daarna voor een deel der nijverheid de stijging der arbeidsefficiency te benutten voor range-opvoering en het lagere deel van het debiet der Europeesche industrie over te nemen.

Snelle terreinwinst van Japan maakt positie Indische industrie précair. Gevaar van practisch monopolie in sleutelproducten. Europeesche industrie moet blijven tot de Indische haar vervangen kan.

Reeds eerder is uiteengezet¹⁾ de basis-positie der Europeesche katoenindustrie op Java (en inzonderheid die der Nederlandsche) en waarom Japan terrein wint. Hoe snel de Japansche invoer vooruitgaat, ziet men uit onderstaanden staat, overgenomen uit „Handelsberichten” (5 Mei 1932).

Het verloop der invoeren in Ned.-Indië naar de hoeveelheid was als volgt:

Landen van herkomst	In procenten			
	1928	1929	1930	1931
Nederland	25,57	25,38	25,25	22,74
Groot-Brittannië	27,10	22,66	17,12	9,70
Japan	30,82	36,39	42,60	54,11
	83,49	84,43	84,97	86,55

De cijfers van 1932 zijn bij het schrijven van deze artikelen (12 April 1933) nog niet gepubliceerd, wel echter de Nederlandsche percentages van de beide eerste kwartalen van dat jaar, welke respectievelijk 23.08 pCt. en 17.75 pCt. behoopen. Bemoedigend zien zij er niet uit.

Hoe sneller Japan opdringt, hoe moeilijker de positie voor een toekomstige Java-industrie wordt, in algemeenen zin zal ieder dit begrijpen. Hoe moeilijk die positie echter wordt, beseft men pas als men hiervan een analyse maakt. Het is niet doenlijk deze hier geheel weer te geven, doch enkele punten zijn voor een inzicht in de moeilijkheden reeds voldoende:

A. De positie van Japan wordt hierdoor krachtiger en het zal een veel grooter inspanning kosten om

¹⁾ J. Wisselink: „De vestiging eener Katoenindustrie in Nederland-Indië”. (Rotterdam 1931).

J. Wisselink: „Verschuivingen in de Oost-Aziatische katoenindustrie”. (Art. Telegraaf. Febr. 1930 en brochure Amsterdam 1930).

Japan uit de grove ruwe weefsels te verdringen — zelfs nog geheel afgezien van dumping vanuit Osaka. Immers, al is Java voor deze weefsels ook goedkoop, de nieuwe industrie zal gedurende ettelijke jaren vrijwel alleen in deze producten kunnen concurreren. Niet alleen laten dan de andere artikelen Japan zoodanige winsten, dat haar nijverheid hiermede gemakkelijk den strijd in de grove weefsels financieren kan, doch de Japanner staat zeer sterk door te weigeren om aan afnemers, die niet óók het grove doek van hem blijven betrekken, andere producten te leveren. Japan is nl. in ettelijke midden-rubrieken goederen (in het algemeen tusschen het grove doek en de fijnere Europeesche weefsels in) letterlijk heer en meester van de markt. Een handelaar, die deze artikelen niet van Japan betreft, kan doodeenvoudig niet meer mee. In de eerste plaats, omdat Europa hem niet goedkoop genoeg bedienen kan om hem de concurrentie tegen een collega, die met Japansch doek werkt, mogelijk te maken. Doch er is meer. Voor sommige artikelen heeft Europa nl. (hoewel technisch en organisatorisch nog zeer wel in staat om deze goederen dadelijk weer te gaan maken) den strijd in Nederlandsch-Indië eigenlijk al op gegeven en komt niet meer voldoende gesorteerd aan de markt, omdat dit de kosten niet meer goed maakt. (De Engelsche industrie heeft zelfs haar handelsorganisaties al belangrijk ingekrompen).

Japan heeft hierin een zeer sterk dwangmiddel en kan o.i. een nieuwe industrie tegenover een groot deel van den handel in een positie plaatsen, die dicht bij een economischen boycot komt. Een middel, dat men bij concentratie en de resulterende gevechten tusschen concerns reeds vaak heeft zien toepassen en wat bij een sterke positie doeltreffend werkt. Wij zagen, hoe sterk de positie van Japan nu reeds is en hoe meer dit land verder de markt veroverd, hoe doeltreffender het middel ook inderdaad zal werken. Is eenmaal de Europeesche industrie uit diverse categorieën rubrieken goederen practisch geheel verdreven en heeft deze zich (iets later) ook technisch en organisatorisch afgewend van de Indische markt en is dientengevolge het Europeesche marktcontract vernietigd, dan heeft Japan voor een heele reeks „sleutel-producten” zoo goed als een monopolie-positie. Met de machtsmiddelen, die Japan daarmede ten dienste staan, zou tegenover een jonge Indische industrie een ware economische lawine in beweging gezet kunnen worden, die haar even grondig zou bedelven als een echte lawine een skilooper. (Wat trouwens op den duur zulk een monopolie-positie van Japan te betekenen zal hebben voor de prijzen, die de Javaansche consument voor zijn kleding betalen moet, zal ieder wel duidelijk zijn!).

B. Verder zal Japan, indien de terreinwinst in dit-zelfde tempo doorgaat, betrekkelijk spoedig terrein winnen ten koste van Nederland. Niettegenstaande onze industrie in vrijwel alle goederenrubrieken staat tegenover belangrijke nadeelige kostprijverschillen en tegenover verkoopprijzen van den concurrent, die nog veel meer van de Nederlandsche verschillen dan door de reeds genoemde kostprijverschillen gemotiveerd is, biedt zij hardnekkig weerstand. Doch de geweldige financiële offers, die deze wanhopige strijd eischt, zijn niet vol te houden en binnen niet langen tijd moet o.i. dit front in elkaar zakken. Wat dan verloren zal gaan, is juist het gebied, dat de nieuwe Indische industrie straks van Nederland (voor een klein deel van Lancashire) zou kunnen overnemen en Japan zal dit dus bezetten (en zich er muurvast in nestelen) jaren vóór de Java-bedrijven technisch en economisch tot deze overname in staat zijn.

Het is een eenvoudige tactische waarheid, dat het oneindig veel minder inspanning kost een terrein vóór een tegenstander te bezetten, dan om dien tegenstander van een terrein (waarin hij inmiddels een sterke stelling heeft kunnen innemen) te verdrijven. In de groote vraagstukken der industrie, ingevlochten in het economisch imperialisme (wat weer in laatste

instantie op biologische factoren berust) is dit niet anders. Men moet hier de vraagstukken ook zuiver strategisch stellen. Het zal groote, zéér groote offers vragen van de nieuwe industrie om het onderste deel van het tegenwoordige debiet der Nederlandsche nijverheid in Indië, zoo hierin reeds eenige jaren door de Japansche fabrieken is voorzien, weer tot zich te trekken, terwijl het anders vanzelf haar deel wordt. (Men laat bovendien, indien de Indische industrie niet onmiddellijk de Nederlandsche opvolgt, een groote waarde aan speciale technische kennis der betreffende producten en relaties met de afnemers, die anders overgedragen kunnen worden, verloren gaan). Zelfs rijst de vraag of het zou gelukken Japan, dat op industrieel gebied een gemiddelden voorsprong van minstens 15 jaren op Indië heeft, dit debiet weer te ontnemen.

Wat hun invloed op de mogelijkheden eener te vestigen industrie betreft, loopen beide factoren A en B later deels ineen (B is als het ware de laatste troef, die Japan, spelende het spel A, nog in handen moet krijgen); doch in eerste instantie moeten wij deze wel degelijk gescheiden beschouwen. Zij maken de volgende doelstelling noodig:

a. beletten, dat Japan snel terrein wint;

b. beletten, dat de Nederlandsche en ook de Britsche industrie ontijdig het terrein, waar dat deel der Indische industrie, waarvoor de range wordt opgevoerd, haar arbeidsveld moet vinden, aan Japan moet afstaan.

Als secundaire afweermaatregel: kwantitatieve contingentieering. Beteekenis der consolidatie.

Voor beide doeleinden is slechts één middel, nl. kwantitatieve contingentieering der importen, (bijv. op de basis van den gemiddelden invoer over het tijdvak 1927—1931. (Het spreekt vanzelf, dat bij de vaststelling en indeeling van rubrieken volledig rekening gehouden moet worden met structureele- en andere veranderingen in consumptie en productie).

De keuze van dit tijdvak is zoodanig geschied, dat het beginsel der concurrentie op gelijke economische voorwaarden niet wordt aangetast en Japan, dat met een uitgangsbasis van gelijke economische rechten ook billijk is, nog de volle vruchten plukt van zijn lagere kostprijzen, voorzoover deze economisch gefundeerd zijn. Men kan over den duur van het tijdvak, dat noodig is om een zoo eerlijk mogelijk gemiddelde te bepalen, van meening verschillen, (sommigen zouden 3 jaren genoeg achten) nog minder wellicht dan bij de contingentieering van manufacturen in Nederland zou men in Indië één enkel jaar als basis kunnen nemen. Men denke daarbij aan afwijkingen, die met den normalen invoer (dynamisch beschouwd — dus trend in aanmerking nemend) niets te maken hebben, zooals b.v. veroorzaakt werden door een tijdelijken boycot van Japansche goederen door de Chineesche handelaars op Java of door een staking in Twente. Men moet echter o.i., hoe kort of hoe lang men de periode kiest, als eindpunt nemen het tijdstip tot hetwelk nog onder relatief-normale omstandigheden (met als kenmerk een nog niet geheel loslaten der economische kosten der voortbrenging) geconcurrereerd werd. Wat hier dus zeggen wil vóór Pond en Yen losgemaakt werden van de goudbasis. Dit geschiedde in het najaar van 1931, zoodat wij Engeland en Japan zeker niet tekort doen door onze periode van „normale” concurrentie af te sluiten op 31 Dec. 1931.

Bij de keuze van een contingentieeringsbasis kan men in aanmerking nemen, hetgeen wij den consolidatiefactor zouden willen noemen (wij komen hierop nog terug) of men kan dit niet doen. O.i. ligt hier de grens tusschen een contingentieering, die men nog een protectionistisch tintje zou kunnen toekennen en een, die dit bepaald niet heeft. In het geval van Indië zouden wij het laatste aanraden, niet alleen tegenover de inheemsche bevolking, doch ook om het psychologisch effect in Japan.

In de hierboven beschreven contingentteering moet men den eerder mede noodig geoordeelden secundairen maatregel zien.

Het wil ons voorkomen, dat aangetoond zijnde de noodzakelijkheid van de contingentteering (b.v. voor een periode van 4 jaren — dus tot 1937) voor de oprichting eener Nederlandsch-Indische industrie, de invoering van den secundairen maatregel al voldoende gemotiveerd is. De belangen, die voor de inheemsche bevolking, welke groote behoefte heeft aan een haar fysiek en psychisch liggenden¹⁾ industriëelen arbeid, hierbij op het spel staan, zijn te groot.

De beteekenis van dezen secundairen maatregel is met deze directe beteekenis echter geenszins bezien. Het bezigen van het begrip „secundair” voor een maatregel, die (alleen voor de katoenindustrie beschouwd) een algemeene anti-dumping-wet moet voorafgaan, zal dan meteen duidelijk worden. Deze secundaire maatregel moet nl. den hoofdmaatregel (anti-dumping-wet) mogelijk, althans psychologisch, doorvoerbaar maken. Het moge, alvorens men de feiten nader bezien heeft, aanvankelijk ietwat als een paradox klinken. Men moet *nu* een contingentteering op een alleszins billijke basis invoeren, wil men straks een onaangename stemming in dat land tegenover Indië en Nederland voorkomen. Economische maatregelen van derden veroorzaken alleen dan een onaangename stemming in een land, indien de betreffende groepen van het bedrijfsleven deze als een onbillijkheid voelen, hetgeen meestal alleen dan het geval is, wanneer zij geconsolideerde verhoudingen aantasten. Een agitatie door enkele politieke groepen of in de pers, zonder dat bepaalde bedrijfstakken, die zich tekort gedaan voelen daar achter scharen (en van wrok vervuld, telkens nieuwe wind in de zeilen blazen), is meestal een kort leven beschoren en brengt geen regeering in actie. Voelt dus in het onderhavige geval de Japansche industrie den maatregel niet als een onbillijkheid of geeft de maatregel geen aanleiding (terecht of ten onrechte) tot een onaangename stemming, dan zullen er ook geenerlei moeilijkheden uit voort kunnen spruiten. Het criterium voor het ontstaan van een aangename stemming is in het algemeen en zeker voor een industrie met een hooge kapitaalinvesteering en met een relatief hooge arbeidsintensiviteit, het al dan niet aantasten van geconsolideerde verhoudingen.

Hieruit volgen twee dingen. Men moet bij alle maatregelen ten behoeve der Indische industrie tegenover Japan, Engeland en China zorg dragen om geen reeds geconsolideerde verhoudingen aan te tasten. Doch men moet er anderzijds ook zeer ernstig voor waken, dat verhoudingen, die men straks aan moet tasten zich *niet* eerst consolideeren.

*Commerciële en bedrijfseconomische consolidatie.
Verband met productie-deviatie. Ingrijpen vóór consolidatie.*

De bevolking van Nederlandsch-Indië, en met name de bewoners van het overbevolkte Java, hebben evengoed recht op gelegenheid tot industriëelen arbeid als de inwoners van Japan, China en Voor-Indië. De bedrijfstakken, die waarschijnlijk met voordeel in de tropen uitgeoefend kunnen worden, zijn niet zoo talrijk en de fysiek weinig inspannende textielindustrie wordt (o.a. door Furtwängler) bij uitstek geschikt geacht. Wil men (na door vestigingsonderzoeken en bedrijfsproeven gebleken mogelijkheid) een groote Indische textielindustrie stichten, dan zijn anti-dumpingmaatregelen nu eenmaal onvermijdelijk. De Japansche industriëelen zullen dit volkomen inzien en zullen zelfs kunnen billijken, dat Indië aan

¹⁾ Men zie onze opmerkingen omtrent de geschiktheid juist van de textielindustrie voor landen met een tropisch klimaat in de besprekingen van het boek van Furtwängler, „Die weltwirtschaftliche Konkurrenz des Indischen Industrie-workers”, in het Tijdschrift voor Economische Geographie 15 Juli/15 Augustus 1932.

de eigen industrie het binnenlandsche debiet wil geven, dat het op grond van zuiver-economische gronden (de lagere economische kosten der productie) toekomt. Het is echter altijd zeer moeilijk, ook al moeten de betrokkenen de billijkheid ervan toegeven om een nijverheid iets te doen afstaan, wat zij als haar geconsolideerd bezit heeft gevoeld. Het is uit een psychologisch oogpunt niet half zoo erg een gehoopt materiëel bezit niet te verwerven, dan het weer te moeten opgeven na het eerst in bezit gehad te hebben — en dit is het ergste! — zich geheel als blijvend eigenaar beschouwd te hebben.

Hoe meer men nu de Japansche importen laat toenemen, hoe meer men de betreffende nijverheid laat rekening houden met een aanmerkelijk grooteren afzet op Java. Er komt hierbij een element in het geding, dat enerzijds ons toelaat iets achter de oogenschijnlijke positie aan te loopen, doch anderzijds nu ook aanzet tot spoed, nl. het begrip (industriële) economische consolidatie en de tijd, die hiervoor noodig is. Zelfs bij een gestadig vooruitgaande nijverheid (die bovendien weet, dat zij sterker is), is er altijd wel een na-ijling (statistisch begrip „slack”), tusschen een terreinwinst bij den afzet en de economische consolidatie.

Bij deze laatste moet men weer onderscheid maken tusschen de commerciële consolidatie en de bedrijfseconomische. De eerste gaat aan de tweede vooraf. Een goede leiding van een industriëel concern (en de Japansche industriële generale staf kent zijn vak!) ziet eerst eens gedurende eenige jaren de kat uit den boom, alvorens nieuwe terreinwinsten als een vrijwel vaste post in de afzetramingen te brengen. Het duurt weer even langer, alvorens men zulk een post ook geheel gaat invlechten in de organisatie der productie, waarmede men in het tweede (bedrijfseconomische) stadium komt. Nu kan het bovendien mogelijk zijn, dat noch de productie-capaciteit, noch het bedrijfstype, noch de outillage eigenlijk precies geschikt is geweest om op de meest-economische wijze goederen voor den nieuwen afzet te produceeren. De synchronisatie b.v. kan niet geheel juist zijn geweest, waardoor men dus bepaalde deelen van het bedrijf voortdurend langer moet laten werken dan de rest. Een andere mogelijkheid, die bij den steeds stijgenden graad der productie in Japan het meest voor de hand ligt, is dat men met zgn. productie-deviatie heeft moeten werken, met als gevolg een kostprijs, die iets te hoog ligt. Productie-deviatie (wat een groot bedrijfseconomisch vraagstuk op zichzelf vormt) kan o.a. het gevolg zijn van het feit, dat het (nieuwe) product, dat men voor de pas verworven markt moet maken, een andere meest-economische bedrijfsgroote vraagt of een geheel ander bedrijfstype of iets zwaardere of lichtere (en dientengevolge meestal sneller loopende) machines. In Japan gaat de overgang van grof doek naar fijner nogal geleidelijk, en vrijwel alle artikelen zijn serieproducten, zoodat de deviatie vermoedelijk meestal niet zeer groot zal behoeven te zijn. Een zeer voor de hand liggende productie-deviatie zou b.v. een kostprijsverhooging van 3 à 4 pCt. veroorzaken.

Waar nu gedurende de laatste jaren kostprijsverschillen t.o. van de concurreerende Europeesche industrie van wel pl.m. 15 pCt.¹⁾ regel waren, is het duidelijk, dat een verhooging van den Japanschen kostprijs met b.v. 4 pCt. door productie-deviatie gemakkelijk gecompenseerd wordt. Men gaat, ook al rekent men een commerciële terreinwinst vrijwel blijvend tot het debiet, meestal niet dadelijk over tot het meestal zeer kostbare uitbreiden en/of reorganiseeren en nieuw outilleeren van bedrijven, doch werkt b.v. voor zoover het reorganisatie betreft veiligheids-halve liever nog eens een jaar of een paar jaren met productie-deviatie. In Japan, met de groote marges ten opzichte van den concurrent zal dit zeer zeker het

¹⁾ Nog ongerekend de depreciatie van den Yen.

geval zijn. Is echter eenmaal ook deze laatste stap gezet, dan wil dit zeggen, dat men ook psychologisch het geheele consolidatieproces doorloopen heeft. Men zal dan onwillekeurig den nieuwen afzet beschouwen als een moreel recht en een aantasting ervan zal wrok wekken. Wij kunnen in het midden laten of zulk een wrok gemotiveerd of niet gemotiveerd is, doch ieder zal beamen, dat het psychologisch een zeer grove fout zou zijn de opwekking ervan niet te vermijden als dat zeer goed mogelijk is.

Japansche terreinwinst der laatste jaren nog niet geconsolideerd; doch hoog tijd om in te grijpen; tijdstip hiervoor gunstig.

Men ziet uit de bovenstaande beschouwingen, dat de groote terreinwinsten van Japan gedurende de laatste jaren (de invoer is gestegen van 36.4 pCt. tot 54.1 pCt. over 1931) nog geenszins als geconsolideerd beschouwd zullen worden en dat zij bepaaldelijk nog niet een bedrijfseconomische instelling van de industrie op het hoogste niveau tengevolge gehad kunnen hebben. Men moet daarbij bovendien in aanmerking nemen, dat een deel der terreinwinst zeker toe te schrijven is aan de depreciatie van den Yen en het feit, dat de Japansche industrie vlak voor het loslaten van de goudbasis groote voorraden ruwe katoen gekocht heeft. Men weet, dat de Yen nadien nog belangrijk gedaald is en dat naar allen schijn de „tijdige” katoenaankopen nog eenige malen op kleinere schaal herhaald zijn¹⁾. Dat deze gedeeltelijke nationale uitverkoop abnormale omstandigheden zijn, zullen de leiders der industrie, aan wier economische kennis niets ontbreekt, zeer wel inzien, hetgeen hen nog voorzichtiger zal maken bij hun ramingen van het geconsolideerde deel van den meerderen invoer. Wacht men nu echter voor Indië met ingrijpen, dan wordt allens psychologisch deze nog niet-geconsolideerde uitbreiding van het debiet als geconsolideerd beschouwd en de aantasting van den meerderen afzet (welke toch onvermijdelijk is, wil een Indische industrie slechts een bescheiden kans krijgen) zal wrok wekken.

Zooals reeds opgemerkt, is het noodig dezen wrok te vermijden en het middel is spoedige contingentteering, waarbij men duidelijk motiveert, dat deze contingentteering geschiedt om de reeds bestaande industrieën benevens die, waarvan de stichting op sociaal-economische gronden voor de Indische gemeenschap noodzakelijk en mogelijk wordt geacht, een gewone faire kans te geven. Als secundair motief valt aan te voeren de positie van den Indischen Gulden, die afhankelijk zijnde van den Nederlandschen Gulden, geen verdere verzwakking van onze betalingsbalans toelaat²⁾. Men legge daarbij den nadruk op het volstrekt tijdelijke karakter van den maatregel. Op grond van dit tweede motief zou een contingentteering naar wij hopen waarschijnlijk niet langer noodig zijn dan twee jaren. Ten behoeve van een Indische industrie zou wel met een periode van 5 jaren gerekend moeten worden.

Het ware te wenschen, dat de contingentteering, uit anderen hoofde aangevraagd (nl. ten behoeve der Nederlandsche textielindustrie en vooral tot verlichting der werkloosheid) er reeds geweest was. Het is echter nog niet te laat om door het alsnog treffen van dezen maatregel een Indische nijverheid een kans te geven. Doch hoe langer men wacht, hoe moeilijker men den toestand maakt, om reeds zeer spoedig op een punt te komen, waarop ingrijpen om psychologische redenen niet meer mogelijk is of althans op dermate beperkte wijze moet geschieden, dat contingentteering als maatregel ten behoeve der toekomstige Indische nijverheid geen effect meer sorteert. Voor dengene, die de gestes der Japansche nijverheid gade-

slaat, komen er nl. enkele teekenen, die erop wijzen, dat nu een gunstig tijdstip nadert om tot dezen maatregel over te gaan. Deze teekenen wijzen er weliswaar sterk op, dat het inderdaad de allerhoogste tijd wordt, wil men nog iets doen, doch anderzijds is er een aanduiding, dat een contingentteering Japan als natie nu veel en veel minder ongelegen zou komen dan zegge een jaar geleden.

Nemen wij eerst dit laatste punt. Ondergeteekende heeft zelf een klein jaar geleden¹⁾ uiteengezet, dat Japan moest exporteeren met het oog op de betalingsbalans, alsmede om coüte que coüte een toeneming der werkloosheid te voorkomen, die de arbeiders waarschijnlijk in de armen van de ultra-nationalistische groepen zou drijven en dus de positie der regering zeer zou verzwakken. De geheele positie van Japan, financieel en politiek als geheel beschouwd, is echter veel gunstiger geworden, de regering kan op onmiskenbare politieke successen wijzen en staat on-eindig veel steviger dan een jaar geleden. Reeds op deze gronden zou een overgang tot contingentteering nu veel gemakkelijker mogelijk zijn en veel rustiger en zakelijker beoordeeld worden dan medio 1932, toen men in Japan, al zou dit ook geheel ten onrechte geweest zijn, er een profiteeren van een moeilijk moment in zou hebben kunnen zien. Speciaal een toeneming der werkloosheid zou totaal niet meer de teekenen hebben van toen.

Japansche werkloosheid nu geen factor meer. Productie-capaciteit breidt zich voortdurend en nu wederom in stijgend tempo uit.

Zijn wij echter nog wel in een stadium, dat Japan's eerste zorg is, de bestaande industrie aan het werk te houden en daarmee in een stadium, dat men dit land uit dien hoofde eenigszins zou moeten ontzien? Het vraagstuk der werkloosheid in Japan is zeer gecompliceerd, want twee „trends” loopen dwars door dit probleem heen, nl. ten eerste die der stijgende arbeidsefficiëncy door meerdere kernvorming en ten tweede die der rationalisatie, v.n. door automatisering en standaardisering. Door deze beide bewegingen (onderdeelen eener structuurverandering) daalt het aantal arbeidskrachten per 1000 spindels en 100 weefgetouwen de laatste jaren voortdurend. Men heeft echter overal het vraagstuk der geringere bezetting door rationalisatie onder de oogen te zien (niet het minst wij in Nederland!) en men moet dit buiten het probleem stellen, waar wij hier mede te maken hebben. Dit is of door maatregelen in Ned.-Indië een „normale” (ex-trend) werkloosheid in Japan zou kunnen ontstaan nl. veroorzaakt door stopzetting van een deel van het productie-apparaat of een aanmerkelijke inkrimping van arbeidsduur der bedrijven.

Men kan o.i. zeer wel verdedigen, dat men bij contingentteering der bedrijven ten behoeve van de toekomstige werkgelegenheid der eigen (Indische) bevolking zich niets aantrekt van het feit of hiervoor productie-capaciteit in een ander land stilgelegd moet worden, en met dit betoog zelfs vrij sterk staan. Zeer sterk staat men echter met het beginsel, dat men slechts maatregelen wil treffen, die geconsolideerde verhoudingen niet aantasten. Hoe moreel sterk de positie van de regering bij het verdedigen van de Indische belangen is, blijkt als wij op deze basis den werkelijken tegenwoordigen toestand bezien. Een klein jaar geleden kon men als zeer waarschijnlijk aannemen, dat, bij den verwachten verminderden afzet van Japansche textielproducten in China en Britsch-Indië, een niet-toelaten van verdere uitbreiding van het Japansche debiet in Nederlandsch-Indië een stopzetting van Japansche spindels en weefgetouwen tengevolge zou kunnen hebben. Wij zien echter het tegendeel, nl. dat niettegenstaande de bedreiging

¹⁾ Zie ook de N.R.C. 7 April 1933, Avondblad.

²⁾ J. Wisselink: Interview „Algemeen Handelsblad” Vrijdag 8 Juli 1932, „Twentsche Textielindustrie en Nederlandsch-Indië”.

¹⁾ J. Wisselink: Interview „Algemeen Handelsblad” Vrijdag 8 Juli 1932, „Twentsche Textielindustrie en Nederlandsch-Indië”.

der belangen ook over 1932 een flinke uitbreiding der productie-capaciteit heeft plaats gehad en dat er blijkbaar volop werk is.

Men kan aannemen, dat pas na 1929 de crisis zich deed gevoelen. Door al de crisisjaren heen groeit het aantal spindels echter gestadig, zooals blijkt uit een rapport van de „Japan Textile Association” (Intern. Cotton Bulletin, Jan. 1933, blz. 176).

	Totaal aantal spindels	Toename in pCt.
1928	6.467.674	5.53
1929	6.836.516	5.40
1930	7.214.001	5.23
1931	7.535.146	4.26
1932	7.904.908	4.68

De lezer ziet, dat niet alleen na het moeilijke jaar 1930 de uitbreiding kalm is doorgestaan, doch — let wel! —, dat in 1932 het *tempo* van de uitbreiding zelfs weer *stijgt*, na even verflauwd te zijn. Over de weefgetouwen werden geen opgaven verstrekt (men is in Japan na 1929 met gegevens wat minder scheutig geworden), doch het aantal looms behoorende aan leden der Japan Cotton Spinners Association, welke weefgetouwen pl.m. 75 pCt. van het uitvoercontingent leveren, steeg van 1928 tot 1930 nog van ongeveer 76.000 tot 79.000. Cijfers over de laatste jaren zijn niet beschikbaar, maar in het bovengenoemd rapport staat letterlijk: „The industry in Japan during November (1932) was said to have been well maintained and the continued large demand for piece-goods enabled weavers to maintain their high rate of activity¹⁾”. Dit alles met elkaar wijst er niet op, dat wij met een contingenteering in Indië op de eerder omschreven wijze, ook maar in de verste verte levensbelangen van Japan zouden raken!

Het in bedrijf stellen van nieuwe installaties vertoont meestal een na-ijling (statistisch: „slack”) bij de vooruitzichten der industrie ook indien wij het opheffen van productie-deviatie (o.a. type-narichting) uitschakelen. In de eerste plaats krijgt men hierbij het psychologisch element van commerciële consolidatie, terwijl in het stadium der bedrijfseconomische consolidatie het maken van projecten veel tijd kost en de leveranties van machines, (de textiel-machines worden practisch alleen op bestelling vervaardigd) lang duren. Doch de aanwas over 1932 zou zeker niet zoo groot geweest zijn, indien de industrie anders dan even tijdelijk met gebrek aan afzet te kampen had gehad. Deze moeilijkheden waren reeds in het eerste kwartaal van dat jaar te voorzien en onder de gegeven omstandigheden, nu men zich op allerlei maatregelen kan beroepen, zou de textielnijverheid de machine-orders zonder meer geannuleerd hebben; doodeenvoudig omdat de bestellingen niet meer in het economisch-strategisch schema pasten. De groei en bovenal de weer toenemende groei is het beste bewijs, hoe men in Japan zelf de zaak aanvoelt. Verder loopen er momenteel (April 1933) geruchten, dat Japan wederom groote orders voor nieuwe textiel-machines plaatst, o.a. in Engeland. Dit wijst wel allerminst op een rekening moeten houden met inkrumping der productie, noch op een gebrek aan middelen, noch op een langer angstig moeten letten op de betalingsbalans.

Indien men uit de twee vorige alinea's de conclusie zou trekken, dat men in Indië allengs gerust tot contingenteering van textielgoederen zou kunnen overgaan, zou deze onvolledig zijn. Men zou eraan moeten toevoegen, en speciaal naar aanleiding van de blijkbaar nog steeds voortgaande bestelling van nieuwe machinerieën, dat het ook zaak wordt zulks *ten spoedigste* te doen. Deze bestellingen toch wijzen op een voortdurend doorgaan van het consolidatie-proces en gezien den technischen vooruitgang van de Japansche nijverheid in de laatste jaren is het wel aan te nemen, dat een deel dezer nieuwe machinerieën zal moeten

¹⁾ Cursiveeringen van ons.

dienen om gedeveerde bedrijven geheel of gedeeltelijk op het (voor het nieuwe product) maximale rendement te brengen. Het is natuurlijk niet aan te nemen, dat dit (eenvoudig gezegd) „na-richten” van bedrijven alleen voor den Nederlandsch-Indischen afzet geschiedt. Per slot van rekening gaat van de Japansche weefselproductie ongeveer 40 pCt. naar het buitenland, en is Java toch altijd nog slechts Japan's derde exportmarkt. Doch het feit, dat er vrij zeker ook „na-richting” van bedrijven plaats heeft, zegt veel, nl. dat voortdurend consolidatie-procédés op de meest afdoende wijze afgesloten worden.

Wacht men langer, dan zal men straks wéér op een hooger niveau moeten contingenteeren om al zeer spoedig een niveau te bereiken, waarop een dergelijke maatregel ten behoeve van de ontwikkelingsmogelijkheden eener Indische katoenindustrie geen zin meer zou hebben.

J. WISSELINK

„DE NEDERLANDSCHE INDUSTRIEBANK N.V.”

Nadat wij in een vorig artikel hebben getracht summierlijk uiteen te zetten, om welke redenen thans een industriebank gewenscht is en onder welke omstandigheden hare oprichting en werkwijze dienen plaats te vinden¹⁾, is het wellicht niet ondienstig, vervolgens meer in het bijzonder na te gaan, hoe de industriebank in de practijk haar werkzaamheden dient te verrichten.

Wij hebben de industriebank beschouwd als een N.V., door de Nederlandsche grootbanken in het leven geroepen. Wij meenen op dit punt te moeten afwijken van het bekend betoog van F. H. Fentener van Vlissingen²⁾, die zich deze bank voorstelt als een product van „samenwerking tusschen banken en industrie”. Zulks op practische overwegingen. Is de „vooraanstaande Nederlandsche industrie” mede-oprichtster, dan bestaat de waarschijnlijkheid, dat zij, uit hoofde dezer nauwe relatie, de industriebank als depositobank gaat beschouwen. Dit acht Fentener van Vlissingen, consequent, dan ook allerminst onwenselijk. Wij wel. De industriebank dient zich uitsluitend met „lange” credietverleening bezig te houden en zich daarop geheel in te stellen. Anders ontstaat weer het „stropenbank-gevaar”, dat, gelijk bekend, Prof. Mr. Dr. G. M. Verrijn Stuart terecht als zeer wezenlijk beschouwt³⁾ en dat rigouzeus vermeden kan en moet worden. Bovendien, hoe stelt men zich voor, de onontbeerlijke hulp der grootbanken te verkrijgen, indien niet tevoren uitdrukkelijk gestipuleerd wordt, dat zij geenerlei concurrentie zullen hebben te duchten? Laten wij het kind bij den naam noemen: Betreurenswaard of niet, dit kan men in redelijkheid van de grootbanken niet verlangen.

Uit de wenschelijkheid, dat de industriebank geenerlei werkzaamheden verrichte, die haar als mededingster harer oprichtsters zouden kunnen doen optreden, vloeit voort, dat zij zich, rechtstreeks noch zijdelings, met emissiezaken inlate.

Het is een delicaat punt wanneer, indien een cliënt der industriebank daarvoor rijp is, het (c.q. nog resteerende) risico door middel eener publieke emissie via een (algemeene) bank op het publiek zal worden afgewenteld. Het spreekt wel vanzelf, dat op de keuze van emittent, resp. emittenten, rechtstreeks noch zijdelings eenige invloed mag worden uitgeoefend; dit is geen kwestie van statutairen of instructieven aard, doch een van fatsoen en integriteit. Ook hier geldt, dat een bank staat en valt met het vertrouwen, dat in haar wordt gesteld.

¹⁾ Economisch-Statistische Berichten 1933, p. 326—327.

²⁾ F. H. Fentener van Vlissingen, De voorziening in de kapitaalbehoefte der industrie door of door bemiddeling van banken, in de Ingenieur 1929, p. T. 100.

³⁾ Prof. Mr. Dr. G. M. Verrijn Stuart, Banken en industrie, in Economisch-Statistische Berichten 1929, p. 732 vv. en E.-S. B. 1930, p. 532 vv.

En indien het aannemelijk is, dat de industriebank in ons economisch en financieel bestel een lacune heeft op te vullen, dient zulks ook waar te worden gemaakt door haar een specifiëken werkring toe te kennen en geenerlei werkzaamheden te laten verrichten, welke reeds door anderen naar behooren worden verricht.

Eindelijk dient te worden gewezen op de figuur der investment-trust, terloops door Fentener van Vlissingen en uitdrukkelijk door W. C. Posthumus Meyjes⁴⁾ naar voren gebracht.

Tegen de investment-trust hebben wij geenerlei bezwaar, — daargelaten de vraag, of zij in tijden als de tegenwoordige wel voldoende levensvatbaarheid zal bezitten — doch men onthoude er zich van de investment-trust, welke beleggingsmaatschappij is en behoort te blijven, eenigerlei financieringsfunctie toe te kennen. Dientengevolge mag de investment-trust niet aan de industriebank worden gekoppeld⁵⁾.

* *

Het veld van werkzaamheid der industriebank valt o.i. uiteen in twee onderdeelen: „lange” credietverleening aan bestaande, levenskrachtige en aan nieuw op te richten industriële ondernemingen. Het is hier, dat allereerst ter sprake dient te worden gebracht het gemis aan een wettelijke regeling van het pandrecht op goederen, welke onder den pandgever verblijven. Op gevaar af, open deuren te gaan intrappen, willen wij nog eens wijzen op de gevaren, welke deze toestand met zich medebrengt, op het bestaan van goede en kwade practijken met ook dientengevolge een weifelende jurisprudentie (constitutum possessorium en verkoop met recht van wederinkoop, Pauliana, geoorloofde oorzaak etc.), kortom op die mate van rechtsonzekerheid, welke in het land der Sicherungsübereignung goeddeels tot het verleden behoort⁶⁾.

Het verleen van zekerheid op roerende goederen, welke onder den debiteur blijven („zekerheidspand”) is voor het „lang” industriecrediet uitermate geschikt. Voor den credietgever: het is (c.q. behoort te zijn) voldoende realiseerbaar en biedt voldoende zekerheid. Voor den credietnemer: Hij wordt in zijn bewegingsvrijheid niet onnoodig belemmerd. Het is hier niet de plaats, uitvoerig in te gaan op de bekende praeadvies van Prof. Mr. P. A. J. Losecaat Vermeer en Mr. H. A. van Nierop, in 1928 aan de Nederlandsche Juristen-Vereeniging uitgebracht en de daarop gevolgde gedachtenwisseling, maar hoe weinig overtuigend is o.i. het betoog van eerstgenoemden praeadviseur, waar hij het verschil in jurisprudentie verklaart bij de „Sicherungsübereignung” en de cedering van inschulden⁷⁾ — beide hulpmiddelen om knelende wettelijke bepalingen te ontgaan. Weliswaar worden deze hulpmiddelen door van Nierop rechtens en feitelijk erkend⁸⁾, doch de consequentie: wetswijziging, aanvaardt hij niet. Het oneigenlijk pand moge in de practijk „einwandfrei” doorvoerbaar zijn, de inelephantia juris blijft, en dat valt te betreuren. Van Nierop is overigens niet zeer enthousiast over het oneigen-

⁴⁾ Fentener van Vlissingen, loc. cit. W. C. Posthumus Meyjes, Bankpolitiek, Haarlem 1931, p. 48 vv.

⁵⁾ Zulks in tegenstelling met Posthumus Meyjes, op. cit. p. 53, en ons refereerend aan het betoog van Dr. H. M. H. A. van der Valk, De betrekkingen tusschen banken en industrie in België, Haarlem 1932, p. 16 vv. j^o. p. 206.

⁶⁾ Hans Küferlein, Der Bankkredit und seine Sicherungen, Stuttgart 1925, p. 250 vv. Men zie ook Fentener van Vlissingen, op. cit. p. T. 97 en in de daaropvolgende gedachtenwisseling de meening van Mr. D. Crena de Jongh, t.a.p. p. T. 102. Het is in het bestek van dit artikel niet mogelijk nader in te gaan op de betrekkingen tusschen de Sicherungsübereignung en de juridisch en economisch zoo interessante figuur der Treuhand.

⁷⁾ Prof. Mr. P. A. J. Losecaat Vermeer, in Handelingen der Nederlandsche Juristen-Vereeniging 1928I, Den Haag, 1928 p. 54.

⁸⁾ Mr. H. A. van Nierop, in Handelingen der Ned. Jur. Ver. 1928I p. 19.

lijk pand⁹⁾ (doch in zijn repliek ziet hij weer gunstige zijden!), daar het hem niet liquide genoeg is... voor de algemeene banken. Doch aan de industriebank worden — gelijk in ons vorig artikel betoogd — andere eischen en andere normen gesteld. Wij verwijzen tenslotte naar de uitnemende uiteenzettingen van Mr. A. H. du Mosch, Prof. Mr. F. G. Scheltema, Mr. S. de Vries Czn. en Prof. Mr. G. Nauta¹⁰⁾.

Wanneer nu de industriebank met haar werkzaamheden een aanvang maakt, gaat zij in feite na, in hoeverre de bestaande, levenskrachtige, of de nieuw op te richten industriële onderneming credietwaardig is. Zij stelt in of doet instellen (Nederlandsch Economisch Instituut, Economisch-Technologisch Instituut voor de provincie Limburg e.d.) een economisch onderzoek (afzet- en productiemogelijkheden), een technisch onderzoek (technische rationaliteit en omvang der productie), een commercieel onderzoek (verkoopsorganisatie, reclamemogelijkheden, prijspolitiek, winstkansen) en een calculatorisch onderzoek (kostprijsvraagstukken, afschrijvingspolitiek). Ook vestigingsfactoren, loons- en sociale verhoudingen spelen een rol, in het bijzonder bij nieuw op te richten industrieën. Naar gelang van de resulterende uitkomst van dit onderzoek dienen in volkomen objectiviteit aard en hoegrootheid van het crediet, rentevergoeding en wijze van aflossing, alsmede het zekerheidsvraagstuk onder de oogen te worden gezien en zoo wordt tenslotte een behoorlijk gefundeerde decisie genomen. Van groot belang zijn formuleering en controle op naleving der credietovereenkomst¹¹⁾.

De industriebank kan voorts een krachtige steun zijn bij totstandkoming van die werken, waartoe medewerking van meerderen noodig is. Zoo had, om een voorbeeld te noemen, 's lands bruggenbouw onder haar auspiciën in één N.V. kunnen zijn verenigd, met medewerking van Rijk (al dan niet met andere publiekrechtelijke corporaties) en particuliere ondernemingen, welke bij dien bouw zijn betrokken. Ook hier ligt een terrein braak, dat voor de industriebank vele mogelijkheden biedt.

* *

Het hier en in ons vorig artikel betoogde is als volgt samen te vatten:

1. „De Nederlandsche Industriebank N.V.” worde opgericht door de Nederlandsche grootbanken gezamenlijk. Zij verkrijge een wettelijk monopolie en, indien niet mogelijk, een feitelijk. De Staat garandeere rente en (of) dividend (tot een bepaald percentage).

Dit is onnoodig, indien de grootbanken zonder staatsgarantie tot overeenstemming komen.

2. Zij houde zich uitsluitend bezig met het verstrekken van lange credieten aan daarvoor in aan-

⁹⁾ Van Nierop, t.a.p. p. 45 en in Handelingen der Ned. Jur. Ver. 1928II, p. 110.

¹⁰⁾ Deze sprekers in volgorde in Handelingen der Ned. Jur. Ver. 1928II, p. 12 vv., p. 25 vv., p. 49 vv., p. 57 vv.

In margine nog een tweetal opmerkingen:

a. Billijkheidshalve dient de wetgever er eveneens voor zorg te dragen, dat de rechten van crediteuren op de goederen van den „zekerheidspandgever”, ook buiten art. 1377 B.W., niet onnoodig worden verkort. In de practijk is dit niet eenvoudig. Men zie bijv. het verslag van de Nederlandsche Organisatie voor de Internationale Kamer van Koophandel, 3e kwartaalsbericht 1932, p. 10.

b. Ook is mogelijk creatie van een nieuw zakelijk recht, dat deze materie regelt, waarbij men niet de moeilijkheid heeft, nieuwe bepalingen in het systeem van ons pandrecht te moeten plaatsen. Wij denken hierbij bijv. aan een instituut, analoog aan het Nederlandsch-Indisch oogstverband, dat, naar het ons voorkomt, voor het lang industriecrediet een nieuw perspectief opent. Hierop nader in te gaan, voert ons te veel op zijpaden.

¹¹⁾ Hypothecaire zekerheid, zekerheid tegen onderpand van effecten of vorderingen, borgtochten, etc. kunnen, al dan niet in combinatie, mogelijk zijn. Elk geval dient op zichzelf te worden beschouwd, niets is gevaarlijker dan bevoren principes, welke tot dogmata zijn verworden. Het geen allerminst den eisch uitsluit, dat de groote lijnen nimmer uit het oog mogen worden verloren.

merking komende bestaande of nieuw op te richten industrieën. In overeenstemming hiermede ga zij slechts verplichtingen op langen termijn aan.

Haar doel zij krachtige bevordering der inheemsche industrie, met inachtneming van eischen van goede oeconomie, gezonde bedrijfspolitiek en reëel koopmanschap.

3. Zij late zich systematisch voorlichten door lichamen, welke op het gebied van research (in den ruimsten zin des woords) werkzaam zijn. Zij bestede voorts de meest mogelijke zorg aan effectieve controle op naleving der nauwkeurig geredigeerde credietovereenkomsten.

Hieraan behoeft weinig meer te worden toegevoegd. Het gevaar eener „Stroppenbank” lijkt ons te zijn ondervangen tengevolge van uitsluiting van concurrentie, een veelzijdig arbeidsveld en het bijzonder karakter der passieve bankzaken.

Blijft over de o.i. dringende noodzaak, tot daden over te gaan, teneinde vaste leiding en vaste lijn te geven aan de voortschrijdende industrialisatie, waartoe ons land, onafhankelijk van het dilemma „Weltwirtschaft-Autarkie”, door zijn economische en sociale structuur is gedwongen. Onder normale, dat zijn op de realiteit gebaseerde arbeidsverhoudingen, met een kwalitatief zoo hoog mogelijk opgevoerd industrieel apparaat en met een open oog voor industriële mogelijkheden kan Nederland, ook als industrieel land, een eervolle plaats blijven innemen.

„Het zou onmogelijk zijn ons land, dat tot de dichtst bevolkte landen ter wereld behoort en waarvan de bevolking met meer dan 100.000 inwoners per jaar toeneemt, op hetzelfde niveau van welvaart te handhaven, indien de industrie niet relatief in sterkere mate toenam dan de handel en landbouw. Ons beperkte teritoir met zijn dichte bevolking biedt niet alleen nog plaats voor tal van nieuwe industrieën, maar ons volk heeft er dringend behoefte aan¹²⁾.”

B. K. SPANJAARD.

¹²⁾ Prof. Mr. A. C. Josephus Jitta in de Groene Amsterdammer van 11 Maart 1933. Men zie nog Mr. R. Gielen, Het Economisch-Technologisch Instituut in Limburg, in Nederlandsch Fabrikaat, Maart 1933, p. 122.

BUITENLANDSCHE MEDEWERKING. DE ENGELSCH-DE DUITSCHE HANDELSONDERHANDELINGEN.

Prof. Dr. P. Geijl te Londen schrijft ons:

Er zijn nu drie handelsovereenkomsten gesloten en openbaar gemaakt als eerstelingen van Runciman's „Bargaining”-politiek; met Duitsland, Denemarken en Argentinië; met Noorwegen, Zweden en Finland zullen er spoedig volgen; met Polen hebben voorbereidende besprekingen plaats gehad. Het onmiddellijke gevolg is groot krakeel in het protectionistische kamp geweest, zoodat de vrijhandelaars met een zeker leedvermaak konden zeggen: ziet gij nu wel? Veel stof tot wezenlijke verheuging zit er overigens voor vrijhandelaars niet in.

Het verdrag met Duitsland heeft een zeer beperkte strekking. Dat is het resultaat van onderhandelingen, die geen ander doel hadden dan om het contingent door de Duitse regering voor Engelsche steenkool vastgesteld naar boven te krijgen. Dat contingent was in April 1932 na opeenvolgende verlagingen tot 100.000 ton per maand naar beneden gedrukt; de werkelijke invoer van Engelsche steenkool was vóór dien tijd bijna 250.000 ton geweest; bunker-kolen blijven hier buiten. In de nieuwe overeenkomst wordt het contingent nu weer tot 180.000 ton opgevoerd en daartegenover worden de nieuwe Engelsche tarieven op een aantal kleinere industrie-artikelen — uurwerken, scheermesjes, enz. — van 25 tot 15 pCt. verlaagd. Hier, zou men zeggen, toont de nieuwe tariefpolitiek nu toch haar bruikbaarheid: Engeland is niet weerloos meer, het heeft iets aan te bieden en kan iets gedaan krijgen. Maar hierop antwoorden de vrijhandelaars bij monde van Sir Herbert Samuel,

dat de Duitse contingentteering zelf een weerwraak was voor het oorspronkelijk invoeren der tarieven; gedeeltelijk althans; het debat daarover laat de zaak uiterst onzeker. Maar de protectionisten, veel protectionisten tenminste, zijn nog minder tevreden. Zij merken op, dat volgens Runciman's eigen herhaalde verzekering, de contingentteering der Engelsche steenkool een inbreuk was op het bestaande handelsverdrag over 1924. Runciman had alleen niet tot arbitrage zijn toevlucht genomen, omdat daar zooveel tijd mee gemoeid zou zijn; maar is het dan niet hard, dat men nu nog lang niet het oude contingent terugkrijgt en dat men in ruil daarvoor zijn eigen industriële belangen gaat opofferen? Zoo klaagden een reeks conservatieve parlementsleden, aangevoerd door twee voormalige ministers, Sir Austen Chamberlain en Amery — de laatste de aanvoerder der ijverigste Rijksprotectionisten en Sir Austen, natuurlijk ook orthodox in de leer, waarvan zijn vader de groote profeet was. En beiden zitten voor Birmingham, hetgeen zijn betekenis heeft. Want Birmingham is het middelpunt van de kleine industrieën, wier bescherming wordt verlaagd (afgeschaft volgens Amery, want 15 pCt. is geen beschermend tarief) en die van ouds, in de dagen van Joseph Chamberlain als bij uitstek gevoelig waren op het punt van de Duitse mededinging. Het is een ironische beschikking, en men kan zich begrijpen dat de vrijhandelaars hebben moeten lachen, dat juist die industrieën het eerst geofferd worden op het altaar van de onderhandelingen, waarvan de protectionisten altijd zoo hoog opgaven. Hun woordvoerders deden zeker heel wat anders dan lachen. Zij waren erg boos en Amery verklaarde, dat hij een telegram van den voorzitter der Birminghamse Jewellers-vereeniging ontvangen had, dat zich over Runciman uitliet in termen, welke zich voor voorlezing niet leenden. Maar kan het anders? Runciman berekende, dat de overeenkomst (als zij niet ontdoken wordt, merkte zijn critici op) 3800 mijnwerkers weer aan den arbeid zetten zal; terwijl in de getroffen industrietjes 1800 man werkloos zouden kunnen worden; een winst van 2000, maar dat is een schrale troost voor Birmingham! en hoe komt hij tot dat laatste getal? Een eigenaardige bijzonderheid is nog, dat de Duitse concurrenten niet alleen van de verlaging van het tarief zullen profiteren. Dank zij de meest-begunstigingsclausule geldt zij ook voor de Zwitsers, de Amerikanen, enz. enz.

De overeenkomsten met Denemarken en met Argentinië zijn van meer algemeenen aard en zij geven wel een denkbeeld van de politiek, die Runciman nastreeft. In het geval van Denemarken moest het verdrag de zeer „ongunstige handelsbalans”, die met dat land bestond, herstellen; in het geval van Argentinië moet het de „bevroren” credieten, die de Engelsche handel daar uitstaande heeft, (tot een bedrag van £10.000.000), weer vloeibaar maken; in beide gevallen is bovendien een tariefverlaging bereikt, in Denemarken een gespecificeerde, in Argentinië moet zij nog nader worden bepaald, maar zal in beginsel een terugkeer tot het tarief van 1930 zijn. De tariefverlaging in Denemarken is niet heel belangrijk en betreft vooral textielartikelen. Het genoegen van Lancashire wordt vergald door de gedachte, dat de concurrenten in dat voordeel, dank zij de meest-begunstigingsclausule alweer, deelen zullen. Maar het herstel van de handelsbalans, dat is wel een belangrijk iets. Hoe zal dat bewerkstelligd worden? Een plotseling opvoeren van contingenten zou door andere landen als een inbreuk op de befaamde clausule beschouwd kunnen worden, welke in het algemeen slechts contingenten toelaat, die op den invoer van de laatste jaren gebaseerd zijn. De Deensche zakenmannen worden dus door hun regering aangemoedigd om in Engeland te kopen en er wordt „gelet” op de contracten voor ijzer en staal, die al in Engeland geplaatst zijn. Is men zoo de klip van de clausule werkelijk omzeild? Of zal Denemarken toch nog weer-

wraak van voormalige leveranciers te wachten hebben?

Alweer kan men in ieder geval zeggen, dat Runciman toch iets heeft weten te bereiken en de tegenprestatie is hier eigenlijk niet anders dan een vastleggen van bestaande tarieven en van bestaande contingenten. De Denen krijgen zekerheid, dat hun aandeel in geoorloofden buitenlandschen invoer van spek en ham niet minder dan 62 pCt. zal zijn. Aan de meeste tarieven en contingenten, waarin de Denen en Argentijnen belang stellen, zijn grenzen gesteld door de overeenkomsten van Ottawa. Dit werd dadelijk na het tot stand komen daarvan al opgemerkt en men vroeg zich toen af, of de Engelsche regeering door het daarbij beklonkene zich de handen niet te zeer gebonden had om in de komende onderhandelingen met andere landen nog iets te kunnen bedingen. Er blijkt nu, al is het bereikte ook niet van machtig veel beteekenis, dat dit niet geheel juist was: de vrees, dat Engeland nog verder op het ingeslagen pad van protectie gaan mocht, heeft gewerkt. Of er met andere landen ook zoo voor de hand liggende misstanden te verbeteren zullen zijn als met deze twee, en of door de meest-begunstigings-clausule de tarieven voor die andere landen door nog een paar van zulke verdragen niet spoedig veilig vast zullen komen te liggen, dat zijn veel studie vereischende vragen; maar mij dunkt, dat Runciman's taak al moeilijker worden zal. Weinig landen — geen landen misschien — zijn ook economisch zoo van Engeland afhankelijk als Denemarken en Argentinië.

In ieder geval zijn ook deze overeenkomsten met een gehuil van afkeuring juist door de felste protectionisten ontvangen. De vrijhandelaars vinden er nogal wat in te prijzen en juichen vooral toe, dat Runciman klaarblijkelijk aanhanger van een gematigd protectionisme gebleven is en ernst maakt met zijn voornemen om het tarief voor onderhandelen met het buitenland te gebruiken. Om diezelfde reden protesteerden Amery en de „Daily Express” uit volle borst. Zijn aan Duitschland industriële belangen opgeofferd, over de twee andere verdragen roepen de landbouwers ach en wee. Maar bovendien, zooals Amery aan de „Times” schrijft (het parlementair debat moet nog komen), wat komt er zoo van de schoone droomen van Ottawa, dat maar een begin zou zijn! en nu gaat men alles vastleggen!

MOGELIJKHEDEN TOT OPHEFFING VAN DE DEVIEZENREGLEMENTEERING.

Prof. Elemér Hantos te Boedapest schrijft ons:

Onder de nadeelen, welke de wereldcrisis heeft veroorzaakt, neemt de deviezenreglementeering een groote plaats in. Het betreft hier in hoofdzaak maatregelen, die als een noodzakelijk kwaad moeten worden beschouwd. De noodzakelijkheid hiervan vloeide voort uit de versterking van de betalingsbalans, welke in een buitensporige vraag naar buitenlandsche betaalmiddelen tot uiting komt. De deviezenreglementeering heeft namelijk ten doel, de deviezenbalans in evenwicht te brengen.

Het evenwicht in de betalings- en deviezenbalans wordt in normale omstandigheden het doelmatigst door middel van disconto- en credietpolitieke maatregelen verkregen. De verhooging van het disconto en de contractie van crediet leidt tot een stijging van den goederenuitvoer en een vermeerdering van den kapitaalimport. De beproefde maatregelen op het gebied van de bankpolitiek konden echter in enkele staten als gevolg van het sterk gedaalde prijsniveau, den grooten schuldenlast, evenals om redenen van binnenlandsche politiek, niet, zooals vroeger, worden toegepast. Daarom werden in versterkte mate handelspolitieke maatregelen (invoerrecht, contingenten, invoerverboden) te baat genomen.

De directe aanleiding tot invoering van de deviezenregeling vormde de plotselinge terugtrekking van

buitenlandsche deposito's. Zij heeft de vraag naar deviezen buitengewoon sterk doen toenemen. Maar ook zonder de plotselinge terugtrekking van de buitenlandsche credieten zouden de staten van Midden- en Oost-Europa tot een deviezenreglementeering zijn overgegaan, omdat de prijsdaling van de landbouwproducten de opbrengsten van den uitvoer in zoo sterke mate deed verminderen, dat zij niet meer voldoende waren voor het nakomen van de verplichtingen uit hoofde van den kapitaaldienst der buitenlandse schulden. De als gevolg van de gedaalde goederenprijzen buitengewoon toegenomen last van de internationale schulden, evenals de plotselinge opzegging van de credieten op korten termijn, zijn in de eerste plaats de oorzaak van de invoering van de deviezenregelingen in de verschillende landen.

De deviezenregeling moest daarom de betalingsbalans van de debiteurlanden bevrijden van belemmeringen, die de valuta zouden kunnen doen wankelen. Een werkelijk doeltreffende vermindering van de deviezenreglementeering zal juist daarom slechts kunnen plaatsvinden bij een regeling van de internationale schulden.

De tot dusverre tot stand gekomen Stillhalte-overeenkomsten, die ten doel hebben de terugbetaling van de vervallen of op korten termijn opzegbare credieten te verschuiven en met de eischen van de deviezenbalans in overeenstemming te brengen, zijn overgangsmatregelen, die den werkelijken toestand verbergen en de crisis slechts tijdelijk kunnen verzachten. Eerst een definitieve, faire regeling tusschen schuldeischers en schuldenaren zou de deviezencontrole kunnen doen eindigen.

Tot een dergelijke nieuwe regeling zich ontwikkelt, zal men zich met de deviezenregeling moeten behelpen, hetgeen echter niet wil zeggen, dat de huidige toestand niet kan worden verbeterd en het einde ervan niet kan worden voorbereid. Want al te vaak is niet de noodzakelijkheid om de deviezenbalans in evenwicht te houden, de beslissende factor. De deviezenreglementeering wordt vaak als middel voor een planhuishouding gebruikt, die daarop neerkomt, om van één punt uit den handel met het buitenland of zelfs de geheele volkshuishouding te regelen. Sommige landen gebruiken hun deviezenbepalingen voor een protectionistische beperking van den invoer. De toewijzing der deviezen geschiedt al naar gelang van het land, waarvoor zij worden verlangd, in verschillende mate. De gang van zaken ontwikkelt zich systematisch door de z.g.n. clearingverdragen, die den internationalen handel kunstmatig in bepaalde richtingen leiden, doordat zij de producenten van de contraheerende staten bepaalde voordeelen bieden en voor de schuldeischers van verschillende staten een differentieele behandeling bij de terugbetaling van de lopende schulden of geblokkeerde deposito's mogelijk maken. Hierdoor wordt een doeltreffend protectionisme door middel van de deviezenregeling verkregen.

Al deze maatregelen hebben echter met het eigenlijke doel van de deviezenreglementeering, met het streven naar handhaving van de valutapariteit weinig te maken. Wanneer dit doel ook door handhaving van de deviezencontrole niet steeds wordt bereikt, dan moet dit in de meeste gevallen aan twee oorzaken worden toegeschreven t.w. aan het mislukken van de pogingen om een evenwicht in de begroting te brengen en aan de lichtvaardige credietpolitiek van de particuliere banken. Beide factoren brengen inflatieverschijnselen teweeg, die den koers van de buitenlandsche deviezen boven de vastgestelde pariteit opdrijven.

Naast de reeds genoemde regeling van de internationale schulden behooren bovendien nog een geordende financiële politiek en een rigoreuze bankpolitiek tot de voorwaarden voor het afschaffen van de deviezenregeling. Voorts vormt het herstel van normale handels- en verkeersverbindingen een voorloopige voorwaarde voor dit doel. Het ware echter over-

dreven van handels- en verkeerspolitieke maatregelen een oplossing te verwachten, wanneer de kapitaal-dienst reeds te omvangrijk is geworden. De steun van de handelsbalans is niet voldoende, wanneer voor de versterking in de eerste plaats de betalingsbalans verantwoordelijk is.

Bij een verstandige deviezenpolitiek zal er naar gestreefd worden aan het goederenverkeer zoo min mogelijk moeilijkheden in den weg te leggen. Tot de belemmeringen van deze soort behooren in hoofdzaak de verboden, die den uitvoer tegen betaling in binnenlandsche valuta en de overdracht van binnenlandsche deposito's van een buitenlander aan een andere, buitenlandsche firma onmogelijk maken. De koopman moet niet alleen de opbrengst van den uitvoer in buitenlandsche valuta's tot den officiëlen koers afgeven, hij mag bovendien slechts in buitenlandsche valuta, echter niet in binnenlandsche valuta exporteeren. Het verbod om tegen binnenlandsche valuta te exporteeren, gaat klaarblijkelijk van de veronderstelling uit, dat niet iedere exporteur liever in buitenlandsche valuta zou willen verkoopen.

Deze starre opvatting, welke thans nog in verschillende landen met deviezencontrole gangbaar is, werd het eerst door de Nationale Bank van Oostenrijk losgelaten, waarmede een richting werd ingeslagen, die, consequent doorgevoerd, tot algeheele vrijheid in het handelsverkeer kan leiden. De koopman wordt ontheven van de verplichting, om de opbrengst uit hoofde van uitvoer tot den officiëlen binnenlandschen koers ter beschikking van de Nationale Bank te stellen. Hij verkrijgt daardoor een voordeel, omdat hij den prijs, in buitenlandsche valuta genoteerd, overeenkomstig lager kan stellen. De fabrikant zal de voor den aankoop van grondstoffen benodigde valuta's in particuliere clearing zonder korting ontvangen en ook de importeur van fabricaten zal zijn debiet kunnen handhaven, op voorwaarde echter, dat de Nationale Bank den aankoop van valuta's in de particuliere clearing toestaat, want de afzonderlijke transacties zijn ook verder aan haar goedkeuring onderworpen. De nieuwe regeling laat ook uitvoer tegen binnenlandsche valuta toe en het aannemen van binnenlandsche deposito's wordt nog slechts in bepaalde gevallen aan de goedkeuring van de Nationale Bank onderworpen.

Een tweede logische schrede op den weg tot verzachting van de deviezenmaatregelen was de vrije verkoop door middel van de thans meer algemeen geworden particuliere clearing van de deviezeninkomsten, die evenals de exportvaluta's aan aanmelding en aanbieding onderworpen waren. De officiële deviezenkoersen zijn slechts nog van beteekenis, voorzover zij de basis voor de nakoming van eenige particuliere verplichtingen zonder agio vormen.

Het gevolg van de genoemde maatregelen is, dat de Nationale Bank geen buitenlandsche valuta's meer toewijst, dat zij alle desbetreffende verzoeken naar de particuliere clearing verwijst; de particuliere clearing bepaalt den marktprijs. De afgifte van deviezen veroorzaakt geen verlies meer. Aangenomen mag worden, dat het aanbod van deviezen als gevolg van deze laatste omstandigheid zal toenemen en dat thans deviezen zullen worden aangeboden, die voorheen achtergehouden werden, omdat zij tot de officiële koersen moesten worden afgestaan.

Het zonder wrijving functioneeren van het Oostenrijksche stelsel bewijst, dat *deviezenreglementering den buitenlandschen handel niet noodzakelijk behoeft te belemmeren*. Door de genoemde maatregelen is het geldverkeer veel normaler geworden; de algeheele opheffing van de deviezenmaatregelen zal echter eerst door de regeling van de internationale schulden mogelijk worden.

Ook wanneer alle voorwaarden voor den terugkeer tot een normaal geldverkeer aanwezig zijn, zal hulp van het buitenland voor den wederopbouw van het vertrouwen van de grootste beteekenis zijn. Dit heeft

reeds de conferentie van Stresa ingezien, toen zij het initiatief nam tot de vorming van een fonds voor de definitieve stabilisatie van de valuta's van Midden- en Oost-Europa. Dit fonds zou indirect ten doel hebben den goudvoorraad van de circulatiebanken te versterken en daardoor de beperkingen in het geldverkeer zoo mogelijk spoedig op te heffen en de valuta's te stabiliseeren.

De deskundigen van de Economische Wereldconferentie hebben de gedachte van het *Normalisatiefonds* voor het op gang brengen van het monetaire mechanisme niet alleen ter hand genomen, doch ook verder ontwikkeld. Zij hebben naast dit fonds, met welks beheer de B.I.S. zou worden belast, nog de oprichting van een internationale credietinstelling voorgesteld, die de noodige middelen, hetzij van de circulatiebanken of van particulieren zou moeten verkrijgen. Een dergelijke instelling zou de thans opgepotte gelden in beweging moeten brengen en nieuwe credieten slechts onder scherpe controle ter vermindering van inflatie mogen verleenen. Zoowel het valuta-fonds als het credietinstituut zouden direct of indirect door de regeeringen ter beschikking moeten worden gesteld en zouden als tastbare bewijzen voor een collectieve samenwerking van de volkeren moeten gelden en uiteindelijk tot verbetering van de toestanden moeten dienen. Hoe de beslissing in deze vraagstukken ook moege uitvallen, de Economische Wereldconferentie heeft tot taak een plan tot financiële hulp van de bedrukte debiteurstaten uit te werken, waardoor zij in staat worden gesteld hun deviezen-noodmaatregelen af te schaffen.

INGEZONDEN STUKKEN.

DE POSITIE VAN DEN NEDERLANDSCHEN GULDEN.

Mr. Dr. J. C. Witteveen schrijft ons:

In de polemiek van de heeren Mr. Beyen en Hulshoff Pol over de positie van den Nederlandschen Gulden is herhaaldelijk sprake van de cijfers betreffende de operaties op korten termijn, voorkomende onder het hoofd „kapitaalbeweging” in het Maandschrift-artikel van mijn hand over de internationale betalingsbalans van Nederland 1931 (zie de aflevering van Januari l.l. van het Maandschrift van het Centraal Bureau voor de Statistiek blz. 75 vlg.). In het bijzonder spelen de Stillhalte-credieten hierbij een rol.

In verband hiermede is het mogelijk niet overbodig erop te wijzen, dat voor de onderscheiding van posten op langen en op korten termijn door het Centraal Bureau voor de Statistiek op de aan de Banken uitgezonden vragenlijst als criterium is gesteld, dat onder posten op langen termijn worden verstaan die posten, welke *oorspronkelijk* op een termijn van langer dan een jaar zijn aangegaan.

Met betrekking tot de aan het artikel toegevoegde slotbeschouwing, door genoemde heeren meermalen aangehaald, moge het volgende worden opgemerkt. Deze beschouwing is erop gericht om te waarschuwen tegen onjuiste conclusies omtrent de eigenlijke oorzaken van de vermindering van het vlottend tegoed. Als een der oorzaken zijn genoemd de afschrijvingen, welke de leiders der Banken in het jaar in kwestie ongetwijfeld zullen hebben toegepast, terwijl daaraan wordt toegevoegd de opsomming van een drietal redenen, die tot het doen van deze afschrijvingen hebben genoopt. Hieronder komen ook de Stillhalte-overeenkomsten voor. Daarmede is echter niet gezegd, dat in de vermindering van het vlottend tegoed het volle bedrag der in den loop van het jaar 1931 grotendeels onopeischaar geworden Stillhalte-vorderingen zou zijn begrepen.

Ter wille van de internationale uniformiteit was de formuleering van de posten overgenomen uit de model-vragenlijst van den Volkenbond. Zou die formuleering in het onderhavige geval voor tweërlei opvattingen plaats hebben gelaten, dan zal het toch

uit het stellen van het bovenbedoelde criterium den Banken wel duidelijk zijn geworden, dat onder de korte credieten ook de Stillhalte-credieten moesten worden begrepen.

BOEKAANKONDIGINGEN.

(Prof.) Dr. C. GERRETSON, GESCHIEDENIS DER „KONINKLIJKE”. I. 489 blz.

Deze geschiedenis der „Koninklijke” dankt haar ontstaan aan een wensch van Sir H. W. A. Deterding, wiens keuze voor een hem ter gelegenheid van zijn vijf-en-twintigjarige werkzaamheid bij de Koninklijke door zijn medewerkers aangeboden huldeblijk, tot het schrijven daarvan heeft geleid. De schrijver, Prof. Dr. Gerretson, „mocht der maatschappij zoomin vreemd als verbonden zijn”; de opdracht werd door hem aanvaard — en zulks was de eenig mogelijke manier — „onder beding, dat de archieven der maatschappij hem zonder eenige beperking ter beschikking zouden worden gesteld en dat hij voor vorm en inhoud van het werk verantwoordelijk zou blijven.” Het werk werd geschreven in overleg met den commissaris der maatschappij Dr. J. Th. Erb.

Het eerste gedeelte dezer geschiedenis van Nederlands grootste onderneming ligt voor ons. Het omvat de voorgeschiedenis, en de eigenlijke geschiedenis der Koninklijke in de jaren 1890/1898. De schrijver heeft zich, terecht, niet beperkt tot een dorre opsomming van feiten of van min of meer interessante interna en externa, maar heeft dit geschrift in het juiste kader geplaatst, in dat van een overzicht over de algemeene koloniale verhoudingen, over den rechtstoestand in de kolonie en de economische toestanden aldaar; hij gaat dieper in op de wetgeving, waarop het werk der Koninklijke was gebaseerd. Naast opsomming der feiten ontbreken niet waardevolle en afkeurende oordeelen over menschen en toestanden. Niet slechts de leidende figuren uit den kring der maatschappij, maar ook die uit de ambtenarenwereld en soms ook die uit de politiek werden scherp gekarakteriseerd. Want de voorstelling is niet, en wil zeker ook niet zijn, een zoo onpartijdig mogelijke beschrijving van menschen en hun werk onder bepaalde omstandigheden, maar wil hen zoo levendig mogelijk voor ons doen verrijzen.

De auteur is subjectief, zelfs zéér subjectief, en zooals voor hem bijv. de houding der overheid tegenover het particulier initiatief dikwijls het criterium voor de deugdelijkheid van het bewind en de maatstaf voor zijn oordeel over ministers en ondergeschikten is, zoo gaat hij van de niet onder stoelen en banken gestoken meening uit, dat het particulier initiatief het steeds verreweg wint van het werk der overheid. Dienovereenkomstig worden fouten; tekortkomingen van deze laatste wel wat breder uitgemeten dan die van den particulieren ondernemer. Uitdrukkelijk dient echter daarop te worden gewezen, dat Prof. Gerretson toch niet de fout begaat, nu eens alle persoonlijkheden, die aan de maatschappij verbonden zijn geweest, zoo te teekenen als primitieve schrijvers dit deden: hun helden met allen glans, met alle schoonheid, met alle deugden te bedelen, en alle andere figuren met zonden en zwakheden te beladen.

Daarvoor bezit Prof. Gerretson zeker te veel menschenkennis, spreken trouwens ook de feiten te duidelijk, zijn figuren zooals Aeilko Jans Zijlker, „de Pionier” (en oprichter der maatschappij), of de heer J. B. Aug. Kessler, of Ir. Stoop veel te veel menschen van vleesch en bloed. Soms vergeet men haast, dank zij de vlotte manier van schrijven en van des schrijver's gave, menschen en dingen naar eigen oordeel raak te karakteriseeren, dat men een verhaal over den bloei of over den tegenspoed van een industrieel concern leest, en meent, een spannend drama voor zijn geestesoog te zien, waarin menschelijke durf,

moed en energie, en het worstelen met moeilijkheden zonder tal zeker niet ontbreken. Om deze laatste te overwinnen worden niet steeds de fairste middelen toegepast, wordt niet steeds volstrekte eerlijkheid, ook niet die „eines ehrbaren Kaufmannes” betracht. Maar juist het feit, dat de auteur ook deze dingen vermeldt, dat hij daar geen doekjes om windt, niet poogt, dergelijke gebeurtenissen te verdoezelen, doet ons respect voor zijn arbeid stijgen. Trouwens niemand, die den strijd om het bestaan, ook in de economische wereld, eenigszins van meer nabij kent, zal iets anders verwachten dan goed en kwaad naast elkaar. Daarnaast beschouwen wij het ook als een verdienste van het werk, dat het, ondanks gedetailleerde beschrijving der dagen van voor- en tegenspoed, van intrigues, zorgen en bijzondere prestaties, nooit in het „Anekdotenhafte” afdaaft, zelfs niet daar, waar de verleiding daartoe misschien het grootst was: de passages, waar de aanknooping der eerste relaties der maatschappij met den heer Deterding, den jongen agent der Nederlandsche Handel Mij., worden vermeld, of zijn eerste successen voor de Koninklijke worden beschreven.

Uit den aard der zaak kan bij dit geschrift, zoomin als bij tal van andere jubileumsgeschriften, een buitenstaander, dus iemand, die niet over dezelfde bronnen beschikt als de auteur, een beredeneerd oordeel daarover uitspreken, hoe deze zijn bronnen heeft geraadpleegt en verwerkt. De criticus kan, hoogstens, probeeren, de in het werk vermelde feiten aan hem bekende gegevens te toetsen, maar hij zal in de meeste gevallen zich daartoe moeten beperken uit het werk zelf, uit de voordracht der feiten, uit de gevulde oordeelen: een indruk van oprechtheid en (wetenschappelijke) eerlijkheid van den schrijver en zijn werk te krijgen.

Dezen maatstaf aanleggende, meenen wij te mogen besluiten met het constateeren van het feit, dat het werk van Prof. Gerretson ons den indruk schonk, dat hij niet heeft willen schrijven en ook niet heeft geschreven, zooals maar al te vaak met jubileumsgeschriften het geval is, een apologie, maar dat hem bij alle subjectiviteit van zijn oordeel, bij alle bewondering voor zijn „helden” steeds heeft voor oogen gestaan de leuze: Amicus Plato, sed magis amica veritas.

Met groote belangstelling verwachten wij het verschijnen van het tweede gedeelte van Prof. Gerretson's lijvig en keurig uitgegeven werk, dat — helaas — slechts de geschiedenis der Koninklijke gedurende de eerste vijf-en-twintig jaren van haar bestaan zal omvatten. De daarop volgende jaren van haar geschiedenis zijn blijkbaar nog niet genoeg „historie”, om ook haar reeds nu te beschrijven en openbaar te maken.

Dr. WILHELM MAUTNER.

MAANDCIJFERS.

GIRO-KANTOOR DER GEMEENTE AMSTERDAM.

	Febr. 1933		Febr. 1932	
	In millioenen	Aantal	In millioenen	Aantal
<i>Giro's</i> (eenzijdige vermelding)				
Girobetalingen aan:				
gemeentestellingen	f 15.9	37.397	f 16.8	40.919
particulieren	„ 19.3	158.482	„ 20.1	150.347
<i>Geldomzet.</i>				
Ontvangsten	„ 5.2	7.751	„ 4.8	7.752
Betalingen	„ 7.8	30.551	„ 7.9	32.174
Part. rekeninghouders	„ 42.31	48.960 ²⁾	„ 29.71	47.066 ²⁾
Gelden voor 1 jaar vast hebben gedeponeed	„ 10.8	4.397 ²⁾	„ 9.4	4.342 ²⁾

1) Gemiddeld saldo te goed. 2) Einde der maand.

HYPOTHEEKRENTEN IN NEDERLAND.

Maand	Amsterdam	Arnhem	Groningen	Den Haag	Volle erfpacht	Middelburg	Rotterdam	Zwolle
1932								
Jan.		5		5.23	5½	5	5.—	
Febr.		5		5.25	5½	5	5.13	
Mrt.		5		5.19	5½	5	5.40	
April		5		5.18	5½	5	5.20	
Mei		5		5.—	5½	5	5.34	
Juni		5		5.03	5½	5	5.40	
Juli		5		5.25	5½	5	5.50	
Aug.		5½		5.25	5½	5	5.43	
Sept.		5		5.25	5½	5	5.50	
Oct.		5		5.18	5½	5	5.08	
Nov.	5½	5	5½	5.17	5.23	5	5.20	5
Dec.	4.90	4½		5.13	—	5	5.11	5
1933								
Jan.	4.375	5		5.—	—	5	5.—	5
Febr.	5	5		4.84	—	5	4.79	5 3/4
Mrt.	4½	5		4.50	—	5	4.96	4 3/4 3/4
April	4½ 4/4	5		4.88	5	4½-5	4.62	4½-5 3/4

1) Onder de op deze rentebasis afgesloten hypotheekrenten bevonden zich er twee op erfpacht.

2) Deze rente betreft hypotheekrenten met een derde overwaarde; een instelling daar ter plaatse, welke slechts 50 % van de geschatte waarde geeft, belegde in Nov. tegen 4½ %.

3) Op landerijen werd bij dubbele overwaarde hyp. verstr. tegen 4½ en 4¾ %.

4) Eén hypotheek op erfpacht a 5 %.

5) Naar gelang van de waarde van het onderpand.

Nadruk verboden.

PRODUCTIE DER STEENKOLEN-, BRUINKOLEN- EN ZOUTMIJNEN.

(Gegevens verstrekt door den Hoofdingenieur der mijnen.)

I. Gezamenlijke Steenkolenmijnen.

	Febr. 1933	Jan./Feb. 1933	Jan./Feb. 1932
Prod. Steenkolen in tonnen	957.305 ¹⁾	2.045.614	2.026.615
Aantal normale werkdagen	24 ²⁾	50	49

II. Bruinkolenmijn „Carisborg”.

	5.475 ³⁾	24.250	32.877
Netto-productie in tonnen			
Aantal normale werkdagen	23	49	48

III. Zoutmijnen. (Kon. Ned. Zoutindustrie te Boekelo.)

Afgeleverd:	3.910	8.705	8.199
Geraff. zout (ton)	}	}	}
Industriezout (,,)			
Afvalzout (,,)			
Aantal normale werkdagen	24	50	50

Aantal arbeiders	Gezamenl. Steenkolenmijnen	Bruinkolenmijn „Carisborg”	Zoutmijnen
1 Mrt. 1933	(10.884 ⁴⁾ 5)	37	196
1 Mrt. 1932	(11.291 ⁴⁾ 7)	80	199
	(26.333 ⁶⁾		

1) 143.969 ton cokes en 102.869 ton steenkoolbriketten. 2) Staatsmijnen Emma en Hendrik. 23 Staatsmijnen Wilhelmina en Maurits, de Domaniale Mijnen en Oranje-Nassaumijnen III; 22 Oranje-Nassaumijnen II en IV en de mijnen Laura en Julia; 21 Oranje Nassaumijnen I en 20 Willem Sophia. 3) 3.955 ton ruwe bruinkool, 1.520 ton bruinkoolbriketten. 4) Bovengronds. 5) Incl. 2.028 arbeiders der nevenbedrijven. 6) Ondergronds. 7) Incl. 2.047 arbeiders der nevenbedrijven.

OVERZICHT DER OPBRENGSTEN VAN HET STAATSBEDRIJF DER P.T.T.

MAART 1933.

Omschrijving	Werkelijke opbrengst Mrt. 1933	Meer of minder dan	
		Mrt. 1932	Begrooting
Posterijen	f 3.186.230	— f 150.456	— f 143.070
Telegrafie	„ 345.859	— „ 48.857	— „ 24.751
Telefonie	„ 2.002.616	— „ 70.112	— „ 38.384
Postcheque- en Girodienst	„ 436.406	+ „ 144.929	+ „ 38.406
Totalen	f 5.971.111	— f 124.496	— f 167.799

GIRO-OMZET BIJ DE NEDERLANDSCHE BANK.

	Februari 1933.		Februari 1932.	
	Posten	Bedrag	Posten	Bedrag
Rek.houders	42.458	f 1.572.240.000	45.836	f 1.481.482.000
Door H.-bank plaatselijk	31.069	„ 1.315.913.000	33.429	„ 1.241.292.000
Voldoening Rijksbelast.	917	„ 10.048.000	893	„ 13.078.000

Laatstbekende noteringen te Amsterdam en Rotterdam op 1 Mei 1933 voor *telegrafische* uitbetaling op:

	Gulden per	Pari	Koers	Bankdisconto
<i>Europa.</i>				
Londen *)	£	12.10 ⁸	8.27	2
Berlijn *)	100 Mark	59.26	57.60	4
Parijs *)	100 Franc	9.747	9.79	2½
Brussel *)	100 Belga	34.59	34.77	3½
Luxemburg	100 Franc	—	6.95½	
Zürich)	100 „	48.—	48.05	
Praag)	100 Kronen	—	7.40	3½
Weenen *)	100 Schilling	35.—	27.—	5
Boedapest	100 Pengö	43.51	43.75	4½
Boekarest	100 Lei	1.4880	1.54	7
Sofia	100 Leva	1.79 ⁷	1.80	8½
Belgrado	100 Dinar	4.379	3.28	7½
Istanbul	Turksch £	10.93	1.17½	
Athene	100 Drachme	3.23	1.40	9
Milaan	100 Lira	13.09	12.90	4
Madrid	100 Peseta	48.—	21.30	6
Lissabon	Escudo	2.68½	0.07½	6½
Kopenhagen *)	100 Kronen	66.67	37.—	3½
Oslo *)	100 „	66.67	42.40	4
Stockholm *)	100 „	66.67	43.—	3½
Reickjavick	100 IJsl. Kr.	66.67	37.35	
Warschau	100 Zloty	27.91	27.87½	6
Kovno (Litauen)	100 Lita	24.88	25.—	7
Riga (Letland)	100 Lat	48.—	48.15	6-5
Reval (Estland)	100 Estl. Kr.	66.67	66.25	5½
Helsingfors	100 Finmrk.	6.26½	3.67½	6
Moskou	Tjerwonets (10 Roebel)	12.80	12.80	
Danzig	100 Gulden	48.42	48.60	4
<i>Amerika.</i>				
New-York *)	\$	2.4878	2.10	3
Montreal	Canad. \$	2.4878	1.87½	
Mexico	Mex. Dollar	1.24	0.65	
Buenos Aires	Peso (papier)	1.0568 ¹⁾	0.64½	
La Paz (Bolivia) 3)	Boliviano	0.9080	0.62	
Rio de Janeiro	Milreis (pap.)	0.8075 ²⁾	0.19½	
Valparaiso	Peso (papier)	0.30	0.15	6-7
Bogota (Columbia) 3)	Peso	2.42	2.11	
Quito (Ecuador)	Sucre	0.49 ⁸	0.35½	
Lima (Peru)	Sol	0.69 ⁷	0.35	
Montevideo (Urug.)	Peso	2.5725	—	
Caracas (Venezuela)	Bolivar	0.4795	0.37½	
Paramaribo	Gulden	1.—	1.00½	
San José (C. Rica)	Colon	—	—	
Guatemala	Quetzal	2.48½	—	
Willemstad (Curag.)	Gulden	1.—	1.01½	
Managua (Nicar.) 3)	Cordoba	2.48½	1.67	
San Salvador 3)	Colon	1.2440	0.82½	
<i>Azië.</i>				
Calcutta	Rupee	0.91	0.62½	3½
Batavia	Gulden I.G.	100	0.99½	4½
Kobe	Yen	1.24	0.52	4.38
Hongkong	Dollar	—	0.59	
Shanghai	Tael	—	0.54	
Singapore	Straits Doll.	1.4125	0.96	
Manilla	Phil. Peso	1.24	1.08	
Teheran 4) (Perzië)	Pahlavi	—	8.17½	
Bangkok	Baht	—	0.79	
<i>Afrika.</i>				
Kaapstad	£	12.10½	8.29	4
Alexandrië	Egypt. £	12.42	8.48	
<i>Australië.</i>				
Melbourne, Sidney en Brisbane	£	12.10½	6.62½	
Nieuw Zeeland	£	12.10½	6.67½	

1) Goudpeso. 2) Milreis Goud. 3) Not. te A'dam. Ov. not. part. opg. 4) Zichtkoers. 5) Munteenheid = Rial (= een Kran.)

STATISTIEKEN EN OVERZICHTEN.

BANKDISCONTO'S.

Ned. (Disc. Wissels. 2 1/2 19 Apr. '32	Lissabon 6 1/4 4 Apr. '32
Bk. (Bel. Binn. Eff. 3 1/2 19 Apr. '32	Londen 2 30 Juni '32
(Vrsch. in R.C. 3 1/2 19 Apr. '32	Madrid 6 1/2 8 Juli '31
Athene 9 3 Dec. '32	N.-York F.R.B. 3 6 Apr. '33
Batavia 4 1/2 10 Mrt. '30	Oslo 4 1 Sept. '32
Belgrado 7 1/2 20 Juli '31	Parijs 3 1/2 25 Jan. '33
Berlijn 4 22 Sept. '32	Praag 3 1/2 25 Jan. '33
Boekarest 7 3 Mrt. '32	Pretoria 4 20 Feb. '33
Brussel 3 1/2 13 Jan. '32	Rome 4 9 Jan. '33
Budapest 4 1/2 17 Oct. '32	Stockholm 3 1/2 1 Sept. '32
Calcutta 3 1/2 16 Feb. '33	Tokio 4.38 17 Aug. '32
Dantzig 4 12 Juli '32	Weenen 5 23 Mrt. '33
Helsingfors 6 31 Jan. '33	Warschau ... 6 20 Oct. '32
Kopenhagen 3 1/2 12 Oct. '32	Zwits. Nat. Bk. 2 22 Jan. '33

OPEN MARKT.

	1933				1932	1931	1914
	6 Mei	1/6 Mei	24/29 April	18/22 April			
Amsterdam Partic. disc. Prolong.	1 1/4	7/8-1 1/4	7/8-1 1/8	1 1/2-1	5/8-15/16	19/16-23/4	3 1/2-3 1/4
Londen Daggeld... Partic. disc.	1/4-1	1/4-1	1/4-1	1/4-1	3/4-2	1 1/2-2 1/2	1 1/4-2
Berlijn Daggeld... Maandgeld	4 1/2-5 3/4	4 1/2-6	4 1/4-5 1/2	4 3/8-5 1/2	5 1/8-6 1/2	4-7	—
New York Daggeld 1) Partic. disc.	1	1	5/8-7/8	1-2 3/4	2 1/2-3 1/4	1-3/4	1 3/4-2 1/2

1) Koers van 5 Mei en daaraan voorafgaande weken t/m. Vrijdag.

WISSELKOERSEN.

KOERSEN IN NEDERLAND.

Data	New York *)	Londen *)	Berlijn *)	Parijs *)	Brussel *)	Batavia 1)
2 Mei 1933	2.14	8.33	57.75	9.79	34.75	99 5/8
3 " 1933	2.12	8.33	58.—	9.79	34.69	99 1/8
4 " 1933	2.11 3/4	8.29	58.50	9.79 1/2	34.69	99 1/2
5 " 1933	2.08 1/2	8.31	58.65	9.79 1/2	34.70	99 3/8
6 " 1933	2.06 3/4	8.37 1/2	58.55	9.79 1/2	34.70	99 1/2
8 " 1933	2.11	8.41	58.50	9.78 1/2	34.67 1/2	99 1/2
Laagste d.w. 1)	2.06 1/2	8.21	57.60	9.78	34.62 1/2	99
Hoogste d.w. 1)	2.14 1/4	8.55	58.90	9.81	34.80	99 1/4
Muntpariteit	2.4878	12.1070	59.263	9.747	34.592	100

Data	Zwitserland *)	Weenen *)	Praag 1)	Boekarest 1)	Milaan **)	Madrid **)
2 Mei 1933	48.04	—	7.40	1.55	12.84	21.27 1/2
3 " 1933	48.03	—	7.41	1.55	12.86	21.30
4 " 1933	48.06	—	7.42 1/2	1.54	12.91	21.30
5 " 1933	48.05	—	7.40	1.50	12.92	21.30
6 " 1933	48.05	—	7.45	1.53	—	—
8 " 1933	48.04	—	7.41	1.50	13.05	21.32 1/2
Laagste d.w. 1)	47.95	—	7.36	1.45	12.80	21.15
Hoogste d.w. 1)	48.10	—	7.45	1.60	13.10	21.45
Muntpariteit	48.12 1/2	35.007	7.371	1.488	13.094	48.52

*) Notering te Amsterdam, **) Not. te Rotterdam. 1) Part. opgave. In 't lste of 2de No. van iedere maand komt een overzicht voor van een aantal niet wekelijks opgenomen wisselkoersen.

KOERSEN TE NEW YORK. (Cable).

Data	Londen (\$ per £)	Parijs (\$ p. 100 fr.)	Berlijn (\$ p. 100 Mk.)	Amsterdam (\$ p. 100 gld.)
2 Mei 1933	3,89 5/8	4,61 5/8	27,45	47,07 1/2
3 " 1933	3,90 1/2	—	27,50	—
4 " 1933	3,92	4,62	27,60	47,18
5 " 1933	3,98 3/8	4,70 3/8	28,40	48,05
6 " 1933	4,01	4,62	27,85	46,75
8 " 1933	3,94 3/8	4,59 3/8	27,75	46,95
9 Mei 1932	3,68 1/4	3,94 3/4	23,85	40,55
Muntpariteit ..	4,86	3,90 5/8	23,81 1/4	40 9/16

KOERSEN TE LONDEN.

Plaatsen en Landen	Noteerings-eenheden	22 Apr. 1933	29 Apr. 1933	1/6 Mei 1933 Laagste	Hoogste	6 Mei 1933
Alexandrië ..	Piast. p. £	97 1/4	97 1/2	97 3/8	97 5/8	97 3/4
Athene	Dr. p. £	605	597 1/2	555	600	577 1/2
Bangkok	Sh. p. tical	1/10 3/4	1/10 1/2	1/10 1/4	1/10 1/8	1/10 1/8
Budapest	Pen. p. £	20	20	18 1/2	20 1/2	19 1/2
Buenos Aires ..	d. p. \$	40 1/2	41	41 1/2	43	42 1/2
Calcutta	Sh. p. rup.	1/6 1/2	1/6 1/4	1/6 1/8	1/6 3/32	1/6 5/64
Constantin	Piast. p. £	720	705	690	695	695
Hongkong	Sh. p. \$	1/3 3/8	1/4 3/8	1/4 3/8	1/5 1/8	1/4 1/16
Kobe	Sh. p. yen	1/2 5/8	1/2 1/2	1/2 1/2	1/3	1/2 5/8
Lissabon	Escu. p. £	110	110	109 1/4	110 1/2	110
Mexico	\$ per £	13 1/2	13 1/2	12.50	14.—	13.—
Montevideo	d. per £	—	33 1/2	33 1/2	36	34 1/2
Montreal	\$ per £	4.32 1/2	4.36 1/2	4.40	4.56 1/2	4.54
Rio d. Janeiro ..	d. per Mil.	5	5 1/8	4 1/2	5 1/8	4 3/4
Shanghai	Sh. p. tael	1/2 7/8	1/3 1/16	1/2 7/8	1/3 3/4	1/3 1/2
Singapore	id. p. \$	2/3 3/4	2/3 3/4	2/3 3/8	2/4	2/3 7/8
Valparaiso	\$ per £	—	—	—	—	—
Warschau	Zl. p. £	31	30 1/2	29	30 1/8	29 13/16

1) 90 dg.

ZILVERPRIJS

GOUDPRIJS 3)

	Londen 1) N.York 2)	Londen
2 Mei 1933 ..	20 1/4	35 1/2
3 " 1933 ..	19 7/10	35 1/8
4 " 1933 ..	19 3/8	34 5/8
5 " 1933 ..	19 1/8	35 1/4
6 " 1933 ..	19 1/2	35 3/8
8 " 1933 ..	19 7/8	35 5/8
9 Mei 1932 ..	16 7/8	27 5/8
27 Juli 1914 ..	24 19/16	59

1) in pence p. oz. stand. 2) Foreign silver in \$c. p. oz. fine. 3) in sh. p. oz. fine

STAND VAN 's RIJKS KAS

Vorderingen.	29 April 1933	7. Mei 1933
Saldo van 's Rijks Schatkist bij De Nederlandische Bank.....	f 4.337.940,61	—
Saldo b. d. Bank voor Ned. Gemeenten	12.620,56	f 46.487,17
Voorschotten op ult. Maart 1933 aan de gem. verst. op v. haar d. de Rijksadm. te heffen gem. ink. bel. en op. op de Rijksink. bel.	1.706.137,85	1.706.137,85
Voorschotten op ult. Maart 1933 aan de gem. verstrek op aan haar uit te keeren hoofds. der pers. bel., aand. in de hoofds. der grondbel. en der gem. fondsbel., alsmede op. op de belastingen en op de vermogensbelasting	4.788.475,72	4.788.475,72
Voorschotten aan Ned.-Indië.....	160.402.329,68	166.695.381,17
Id. aan Suriname.....	14.228.485,84	11.522.745,31
Id. aan Curaçao.....	6.828.275,93	6.840.179,08
Kasvord. weg. credietverst. a/h. buitenl.	102.015.481,68	101.311.457,42
Saldo der postrek. v. Rijkscomptabellen	26.090.889,75	35.916.058,43
Vord. op andere Staatsbedrijven 1)....	15.820.035,38	15.985.069,13
Verst. t. laste der Rijksbegr. kasgeldleeningen aan gemeenten (saldo)....	39.782.310,79	39.658.532,62

NEDERLANDSCH-INDISCHE VLOTTENDE SCHULD.

Vorderingen:	29 April 1933	6 Mei 1933
Betaalmiddelen in 's Lands kas.....	—	—
waaronder Muntbiljetten.....	—	—
Saldo Javasche Bank.....	f 1.565.000,—	—
Verplichtingen:		
Voorshot 's Rijks kas e. a. Rijksinstell.	160.402.000,—	f 166.695.000,—
Schatkistpromessen in omloop.....	1.050.000,—	1.050.000,—
Schatkistbiljetten.....	19.575.000,—	19.575.000,—
Muntbiljetten in omloop.....	1.753.000,—	1.754.000,—
Schuld aan het Ned.-Ind. Muntfonds.....	288.000,—	229.000,—
Idem aan de Ned.-Ind. Postspaarbank.....	1.086.000,—	1.088.000,—
Voorshot van de Javasche Bank.....	—	3.059.000,—

SURINAAMSCH E BANK.

Voornaamste posten in duizenden guldens.

Data	Metaal	Circulatie	Andere opscheb. schulden	Discont.	Div. rekeningen 1)
15 April 1933 ..	864	1.132	514	744	2.262
8 " 1933 ..	863	1.202	515	756	2.276
1 " 1933 ..	875	1.269	514	758	2.282
25 Maart 1933 ..	875	1.037	468	768	2.241
18 " 1933 ..	876	1.076	468	766	2.265
5 Juli 1914 ..	645	1.100	560	735	396

1) Sluftp. der activa.

NEDERLANDSCHE BANK.

Verkorte Balans op 8 Mei 1933.

Activa.			
Binnenl. Wis- sels, Prom., enz. in disc.	Hfdbk. f 32.687.345,— Bijbnk. „ 1.164.599,35 Ag. sch. „ 6.023.118,31	f	39.875.062,66
Papier o. h. Buitenl. in disconto	Idem eigen portef. f 73.376.152,—		
Af: Verkocht maar voor de bk. nog niet afgel.			73.376.152,—
Beleeningen incl. vrsch. in rek.-crt. op onderp.	Hfdbk. f 34.314.912,96 Bijbnk. „ 8.165.668,17 Ag. sch. „ 44.743.328,71	f	87.223.909,84
Op Effecten	f 86.365.921,43		
Op Goederen en Spec.	857.988,41		87.223.909,84
Voorschotten a. h. Rijk			9.358.482,31
Munt, Goud	f 98.200.865,—		
Muntmat., Goud	760.233.957,21		
	f 858.434.822,21		
Munt, Zilver, enz.	22.405.452,25		
Muntmat., Zilver..			880.840.274,46 ¹⁾
Belegging $\frac{1}{6}$ kapitaal, reserves en pensioenfonds			20.099.025,61
Gebouwen en Meub. der Bank			5.000.000,—
Diverse rekeningen			13.319.549,61
Staat d. Nederl. (Wet v. 27/5/32, S. No. 221)			19.331.195,17
		f	1.148.423.651,66
Passiva.			
Kapitaal	f 20.000.000,—		
Reservefonds	3.000.000,—		
Bijzondere reserve	5.000.000,—		
Pensioenfonds	8.492.219,58		
Bankbiljetten in omloop	973.238.645,—		
Bankassigatiën in omloop	49.054,48		
Rek.-Cour. { Het Rijk f saldo's: { Anderen „ 132.977.860,93			132.977.860,93
Diverse rekeningen	5.665.871,67		
	f 1.148.423.651,66		
Beschikbaar metaalsaldo	f 438.690.826,01		
Minder bedrag aan bankbiljetten in omloop dan waartoe de Bank gerechtigd is	1.096.727.065,—		

¹⁾ Waarvan in het buitenland f 3.020.302,58.

Voornaamste posten in duizenden guldens.

Data	Goud		Circulatie	Andere opeischb. schulden	Beschikk. metaal-saldo	Dek- kings perc.
	Munt	Muntmat.				
8 Mei '33	98.201	760.234	973.239	133.027	438.691	80
1 „ '33	98.201	807.550	1004.836	158.461	463.219	80
25 Juli '14	65.703	96.410	310.437	6.198	43.521	54
Data	Totaal bedrag disconto's	Schatkist- promessen rechtstreeks	Belee- ningen	Papier op het buitenl.	Diverse reke- ningen ²⁾	
8 Mei 1933	39.875	—	87.224	73.376	13.320	
1 „ 1933	41.111	—	104.662	73.376	13.407	
25 Juli 1914	67.947	—	61.686	20.188	509	

¹⁾ Sedert den bankstaat van 4 Jan. 1929 op de basis van $\frac{1}{2}$ metaal- dekking. ²⁾ Onder de activa.

JAVASCHE BANK.

Data	Goud	Zilver	Circulatie	Andere opeischb. schulden	Beschikk. metaal-saldo
6 Mei '33 ²⁾	151.360		206.070	36.270	54.424
29 Apr. '33 ²⁾	152.680		203.440	36.560	56.680
8 Apr. 1933	112.042	46.845	212.159	32.310	61.098
1 „ 1933	112.037	47.046	207.965	35.256	61.794
25 Juli 1914	22.057	31.907	110.172	12.634	4.842
Data	Wissels. buiten N.-Ind. betaalb.	Dis- conto's	Belee- ningen	Diverse reke- ningen ¹⁾	Dek- kings- percen- tage
6 Mei '33 ²⁾	20.590	62.880		21.520	62
29 Apr. '33 ²⁾	20.800	59.410		21.020	64
8 Apr. 1933	19.736	9.140	34.938	25.310	65
1 „ 1933	19.650	9.032	34.371	26.184	65
25 Juli 1914	6.395	7.259	75.541	2.228	44

¹⁾ Sluitpost activa. ²⁾ Cijfers telegrafisch ontvangen.

BANK VAN ENGELAND.

Data	Metaal	Bankbilj. in circulatie	Bankbilj. in Banking Departm.	Other Securities	
				Disc. and Advances	Securities
3 Mei 1933	186.927	373.506	72.482	11.635	11.278
26 April 1933	186.858	371.935	74.004	11.631	11.452
22 Juli 1914	40.164		29.317		33.633

Data	Gov. Sec.	Public Depos.	Other Deposits		Reserve	Dek- kings- perc. 1)
			Bankers	Other Accounts		
3 Mei '33	67.656	8.811	99.655	37.786	73.421	50 $\frac{1}{2}$ ³²
26 April '33	68.531	10.782	100.936	37.105	74.924	50 $\frac{1}{16}$
22 Juli '14	11.005	14.736		42.185	29.297	52

¹⁾ Verhouding tusschen Reserve en Deposits.

BANK VAN FRANKRIJK.

Data	Goud	Zilver	Te goed in het buitenl.	Wis- sels	Waarv. op het buitenl.	Belee- ningen	Renteloos voorschot v. d. Staat
28 Apr. '33	80.866	1.255	2.440	5.211	1.406	2.649	3.200
21 „ '33	80.835	1.307	2.426	4.644	1.455	2.676	3.200
23 Juli '14	4.104	640	—	1.541	8	769	—

Data	Bons v. d. zelfst. amort. k.	Diver- sen ¹⁾	Circulatie	Regk. Courant		
				Staat	Zelfst. amort. k.	Parti- culieren
28 Apr. '33	6.595	2.365	84.992	311	2.029	17.181
21 „ '33	6.608	2.423	83.780	364	2.021	17.882
23 Juli '14	—	—	5.912	401	—	943

¹⁾ Sluitpost activa.

DUITSCHER RIJKSBANK.

Data	Goud	Daarvan bij buitenl. circ. banken ¹⁾	Deviezen als goud- dekking geldende	Andere wissels en cheques	Belee- ningen
22 April 1933	407,1	19,0	104,9	2.870,6	68,9
15 „ 1933	421,4	18,5	108,4	2.996,2	72,1
30 Juli 1914	1.356,9	—	—	750,9	50,2

Data	Effec- ten	Diverse Activa ²⁾	Circu- latie	Regk.- Crt.	Diverse Passiva
22 April 1933	317,9	345,9	3.278,2	372,1	163,2
15 „ 1933	318,5	399,3	3.422,5	360,0	157,8
30 Juli 1914	330,8	200,4	1.890,9	944,—	40,0

¹⁾ Onbelast. ²⁾ W.o. Rentenbankscheine 22, 15 April 1933, resp. 35; 21 mill.

NATIONALE BANK VAN BELGIË.

Data	Goud		Binnen- en buitenlandsche wissels	Beleeningen op Belgische Staatsfondsen	Voorschot aan den Staat	Overheids- fondsen	Circulatie	Regk. Crt.	
	Munt en metaal	Munt en diversen						Schatkist	Partic.
4 Mei 1933	2676	62	787	58	363	40	3.633	44	298
27 April	2671	62	783	51	363	40	3.620	23	315

FEDERAL RESERVE BANKS.

Data	Goudvoorraad		Wettig betaal- middel Zilver etc.	Wissels	
	Totaal bedrag	Dekking F. R. Notes		In her- disc. v. d. member banks	In de open markt gekocht
19 Apr. '33	3.365,6	2.692,2	215,6	414,3	208,4
12 „ '33	3.315,4	2.664,2	213,8	428,5	247,0

Data	Belegd in U.S. Gov. Sec.	F. R. Notes in circu- latie	Totaal Depo- sito's	Gestort Kapitaal	Goud- Dek- kings- perc. 1)	Algem. Dek- kings- perc. 2)
19 Apr. '33	1.837,1	3.477,4	2.347,5	149,7	57,7	61,5
12 „ '33	1.837,2	3.547,3	2.273,7	149,6	56,9	60,6

¹⁾ Verhouding totalen goudvoorraad tegenover opelschbare schulden: F. R. Notes en netto deposito. ²⁾ Verhouding totalen voorraad muntmateriaal en wettig betaalmiddel tegenover idem.

PARTICULIERE BANKEN AANGESLOTEN BIJ HET FED. RES. STELSEL.

Data	Aantal banken	Dis- conto's en beleen.	Beleg- gingen	Reserve bij de F. R. banks	Totaal depo- sito's	Waarvan time deposits
1 Mrt. '33	488	9.627	8.196	1.599	15.971	5.288
22 Feb. '33	130	9.865	8.392	1.814	16.933	5.499

De posten van De Ned. Bank, de Javascche Bank en de Bank of Eng- land zijn in duizenden, alle overige posten in miljoenen van de be- treffende valuta.

GOEDERENHANDEL.

GRANEN.

9 Mei 1933.

De tarwe-markt was in de afgelopen week vast met flinke vraag in Europa voor verschillende buitenlandsche soorten. Opmerkelijk is de groote vraag in Engeland voor Australische tarwe, waarin belangrijke zaken werden afgesloten tot stijgende prijzen. Op sommige dagen werden verscheiden ladingen verkocht. De verscheppingen van Australië zijn niet overdreven groot wat Europa betreft, de prijzen zijn voor de Engelsche maalindustrie aantrekkelijk en het aanbod is niet dringend. Nadat de prijzen eenigen tijd geleden verhoogd waren, is het aanbod toegenomen, doch nu zijn de boeren in Australië weder terughoudender geworden, hopende op verdere prijsverbetering en omdat de weersomstandigheden niet gunstig waren voor den uitzaaï. Het Australische gouvernement schat eene vermindering van 2 pCt. van de bebouwde oppervlakte vergeleken bij het vorige jaar. In de Vereenigde Staten stegen de prijzen eerst geregeld, later trad eene reactie in. In de eerste plaats zijn het de inflationistische plannen der regeering, welke in de Ver. Staten de hausse-beweging hebben veroorzaakt en de speculatie hebben aangewakkerd. Verder werkte de mededeeling, dat de Farmboard zijn voorraden heeft verkocht, in dezelfde richting en ten derde zijn de vooruitzichten van wintertarwe verre van gunstig. Wel heeft het in het wintertarwegebied in den laatsten tijd geregend, doch in verschillende streken kwam de regen te laat en was reeds onherstelbare schade veroorzaakt. Het gemiddelde van de schattingen van particuliere oogst-experts geeft een opbrengst van 350 miljoen bushels op 1 Mei. Op 1 April was het gemiddelde 371 miljoen bushels. Het regeeringsrapport schatte op 1 April de opbrengst op 334 miljoen bushels. Het als verloren beschouwde gedeelte van de bebouwde oppervlakte wordt geschat op 28.4 pCt., doch hiervan kan nog wel iets terecht komen, wanneer voldoende regen valt. De uitzaaï van zomertarwe werd eerst vertraagd, doch maakt nu goeden voortgang onder gunstige omstandigheden. Men meent, dat 4 a 5 pCt. minder zal worden uitgezaaid dan in het vorige jaar. Ook in Canada is de uitzaaï van zomertarwe vertraagd; er wordt gerekend op eenige vermindering van de bebouwde oppervlakte. Vergelijken met een week geleden was het slot te Chicago $2\frac{1}{2}$ dollarcenten per 60 lbs. hooger, dat te Winnipeg op 6 Mei 5 dollarcenten hooger. Gisteren was Winnipeg gesloten. Ook voor Platatarwe was de stemming in de afgelopen week vaster en werden hogere prijzen betaald. De koersen aan de Argentijnsche termijnmarkten liepen vrij belangrijk op, doch daalden weder tegen het einde der week. Het slot te Buenos Aires was 25 centavos per 100 KG. hooger, te Rosario 29 centavos hooger dan op 29 April. Op 1 Mei waren beide markten gesloten. Men is in Argentinië ijverig bezig met het uitzaaïen van tarwe onder gunstige weersomstandigheden. Velen zijn van meening, dat de bebouwde oppervlakte in Argentinië zal worden uitgebreid daar de tegenwoordige lage prijzen bij een gemiddelde opbrengst nog geen verlies opleveren. De berichten over wintertarwe in Europa blijven gunstig, dank zij in vele landen gevallen regen. Volgens een rapport van het landbouwbureau te Rome is de te velde staande tarwe den winter zeer goed doorgekomen. Volgens het landbouwbureau zijn de vooruitzichten gunstig en is de mogelijkheid niet uitgesloten, dat de opbrengst, buiten Rusland, den grooten oogst van het vorige jaar nog zal overtreffen. Aan de termijnmarkt voor tarwe te Rotterdam waren in de afgelopen week tot en met Vrijdag de fluctuaties klein. Op Zaterdag werd door buitenlandsche kooporders en inflatiegeruchten de stemming zeer vast en werden scherpe ver-

hoogingen betaald. Deze gingen Maandag weder voor een gedeelte verloren.

In rogge kwamen in de afgelopen week kleine zaken tot stand tot weinig veranderde prijzen. Op Zaterdag ontstond ook voor rogge levendige vraag en werden flinke zaken gedaan, vooral in Poolsche rogge.

Voor maïs bestond in het begin der week slechts matige belangstelling en de vraag was teleurstellend. Vooral Donaumaïs was gedrukt en toen twee booten binnen kwamen, waaruit flinke hoeveelheden werden aangediend per Mei-levering aan de Rotterdamse termijnmarkt, daalden de prijzen voor dien termijn scherp. Toen de aangediende hoeveelheden waren verwerkt, trad een herstel in. Latere termijnen waren in de eerste helft der week lager door vermeerderd en verlaagd aanbod van Donaumaïs, doch stegen weder, toen de prijzen voor deze maïsoort weder werden verhoogd. Op Zaterdag vond een sterke prijsverhoging plaats, evenals voor andere granen. Vooral voor buitenlandsche rekening werd veel gekocht. Toen de stemming op de markt voor buitenlandsche valuta's Maandag kalm bleek te zijn, is aan de maïs-termijnmarkt weder een flinke verlaging voor de latere termijnen ingetreden. Voor Platamaïs is in den loop der week de stemming vaster geworden, zonder dat daarbij de buitenlandsche wisselkoersen een rol van betekenis speelden. Het aanbod van stoomende Platamaïs van den ouden en nieuwen oogst in spoedige posities is beperkt. In de eerste helft der week zijn de prijzen eenigszins gedaald, doch in de tweede helft zijn op ruime schaal zaken tot stand gekomen tot stijgende prijzen. Toen Argentinië zijn vraagprijzen daarna nog verhoogde, trokken koopers zich terug. Aan de termijnmarkt te Buenos Aires was het slot voor maïs 18 centavos, te Rosario 21 centavos per 100 KG. hooger dan op 29 April. Met het binnenhalen van den maïsoogst is men bezig, soms werden die werkzaamheden door regen vertraagd. In de schatting van de opbrengst is geen verandering gekomen.

De stemming voor Platagerst werd in den loop der week vaster. Vooral spoedige posities waren goed gevraagd en daarvoor werd weder een premie betaald boven latere aflading. Geregeld kwamen zaken van matigen omvang tot stand. De kooplust verminderde toen in het einde der week de vraagprijzen verder werden verhoogd. Donaugerst is weinig in prijs veranderd en werd iets hooger aangeboden. De belangstelling voor deze gerstsoort is matig en de omzetten daarin waren beperkt.

In de prijzen voor haver kwam in de afgelopen week weinig verandering. Boheemsche haver werd vrijwel onveranderd aangeboden met matige omzetten. In Platahaver waren de zaken ook beperkt. De termijnmarkt te Buenos Aires sloot 5 centavos hooger dan op 29 April.

SUIKER.

De stemming op de verschillende suikermarkten was gedurende de afgelopen week tengevolge van de internationale monetaire problemen, meest afwachtend, soms wat zenuwachtig.

In Amerika is de waarschijnlijkheid van verlaging van het invoerrecht voor Cubasuiker nog steeds een punt van belangstelling, terwijl thans het bericht, dat door Cuba vrijwillig 350.000 tons geblokkeerd zal worden, een feit geworden is. De handel in ruwsuiker bleef binnen beperkte grenzen. Voor prompte Cubasuiker werd ca. 1.37½ d.e. betaald en voor vrije suiker Mei/Juni-verschepping ca. 3.35 d.e.

De dagelijkse fluctuaties op de New-Yorksche termijnmarkt waren groter dan op te maken valt uit de officieele noteringen. Het slot was eenige punten lager dan het slot der voorafgaande week en luidde als volgt:

AANVOEREN in tons van 1000 KG.

Artikelen	Rotterdam			Amsterdam			Totaal	
	30 Apr./6 Mei 1933	Sedert 1 Jan. 1933	Overeenk. tijdvak 1932	30 Apr./6 Mei 1933	Sedert 1 Jan. 1933	Overeenk. tijdvak 1932	1933	1932
Tarwe	25.284	388.873	452.355	—	11.670	4.763	400.543	457.118
Rogge	14.249	155.928	154.247	—	1.365	940	157.293	115.187
Boekweit	249	10.078	9.379	—	25	—	10.103	9.379
Maïs	24.082	377.838	461.734	9.048	85.745	132.103	463.583	593.837
Gerst	8.896	112.630	132.993	160	10.196	7.271	122.826	140.264
Haver	2.573	69.680	81.846	—	1.548	2.542	71.228	84.388
Lijnzaad	7.797	103.599	107.488	1.540	134.471	156.179	238.070	263.667
Lijnkoek	2.005	24.091	39.358	—	—	50	24.091	39.408
Tarwemeel	754	8.228	9.297	25	3.099	4.772	11.327	14.069
Andere meelsoorten	2.632	20.542	17.889	48	3.934	6.144	24.476	24.033

STATISTISCH OVERZICHT

Table with columns: GRANEN EN ZADEN (TARWE, ROGGE, MAIS, GERST, LIJNZAAD), TUINBOUWARTIKELEN (BLOEM-KOOL, KASKOMMERS, SALADE), VLEESCH (RUND-VLEESCH, VARKENS-VLEESCH). Rows include years 1925-1932 and months Jan-Dec for 1931 and 1932.

1) Men zie voor de toelichting op dezen staat de nos. van 8, 15 Aug. 1928, 25 Febr. 1931 en 15 Febr. 1933. 2) Tot Jan. 1931 Hard Winter No. 2 van Jan. 1931 tot vanaf 26 Mei 1930 tot 23 Mei 1932 74 K.G. Zuid-Russische. 3) Tot Jan. 1928 Matting; van Jan. 1928 tot 9 Febr. 1931 American No. 2, van 9 Febr. 1931 tot 23 Mei 1932 het betreffende jaar. 4) 5 Mei. 5) 2 Mei.

Vervolg STATISTISCH OVERZICHT

Table with columns: MINERALEN (STEENKOLEN, PETROLEUM, BENZINE), TEXTIELGOEDEREN (KATOEN, WOL), DIVERSEN (KOE-HUIDEN, KALK-SALPETER). Rows include years 1925-1932 and months Jan-Dec for 1931 and 1932.

1) Jaar- en maandgêm. atger. op 1/8 pence. 2) 2 Mei. 3) 5 Mei 4) 3 Mei. 5) 4 Mei.

AN GROOTHANDELSPRIJZEN¹⁾

ZUIVEL EN EIEREN

METALEN

Table with columns for Boter per K.G., KAAS Edammer Alkmaar Fabriekskaas, EIEREN Gem. not. Eiermijn Roermond, KOPER Standaard Locoprijzen, LOOD Locoprijzen, TIN locoprijzen, IJZER Cleveland Foundry No. 3, GIETIJER-IJZER (Lux III) p. Eng. t. f.o.b., ZINK Locoprijzen, GOUD cash Londen, and ZILVER cash Londen per Standard Ounce. Data includes various prices in f. and %.

5 Sept. 1932 79 K.G. La Plata. 9) Tot Jan. 1928 Western; vanaf Jan. 1928 tot 16 Dec. 1929 American No. 2, van 16 Dec. 1929 tot 26 Mei 1930 74 5/8 K.G. Hongaarsche 4/5 K.G. Zuid-Russische. Van 23 Mei—19 Sept. 1932 No. 3 Canada. 9) De jaargemiddelden zijn berekend uit de gemiddelde prijzen van April, Mei en Juni van

AN GROOTHANDELSPRIJZEN.

BOUWMATERIALEN

KOLONIALE PRODUCTEN

Table with columns for VURENHOUT basis 7" f.o.b. Zweden/Finland, STEENEN (binnenmuur, buitenmuur), CACAO G.F. Accra, COPRA Ned.-Ind. f. m.s., KOFFIE Robusta Locoprijzen, RUBBER¹⁾ Standard Ribbed Smoked Sheets, SUIKER Witte kristal-suiker loco R'dam/A'dam, and THEE Af. N.-I. theev. A'dam gem. pr. Java- en Sumatrathee. Data includes prices in f., sh., and %.

N.B. Alle Pondnootering vanaf 21 Sept. '31 zijn op goudbasis omgerekend; de Dollarnootering vanaf 20 April '33 zijn in verhouding van de depreciatie van den Dollar t.o.v. den Gulden verlaagd.

Mei 1.37, Juli 1.41, Sept. 1.44, Oct. 1.48 en Dec. 1.51, terwijl de laatste notering voor Spot Centr. 3.35 bedroeg.

De ontvangsten in de Atlantische havens der Ver. Staten bedroegen deze week 65.000 tons, de versmeltingen 56.000 tons tegen 46.500 tons verleden jaar en de voorraden 241.000 tons tegen 368.000 tons.

De laatste Cuba-statistiek is als volgt:

	1933 tons	1932 tons	1931 tons
Productie (Raming)	2.000.000	2.602.864	3.122.186
Ontvangsten	31.423	30.648	24.120
Totaal sedert 1/1	650.966	1.058.804	1.286.367
Verscheppingen	41.177	78.487	28.519
Voorraad	1.036.980	1.308.336	1.708.989

Nadat in de meeste Europese bietlanden de langdurige droogte nadeelig voor de te velde staande bieten dreigde te worden, is thans de zoo lang verbeide neerslag ingetreden.

In Engeland was de markt zeer kalm tengevolge van geringen kooplust. De noteringen op de Londensche termijnmarkt brokkelden van tijd tot tijd ietwat af. Het slot kwam in de afgelopen week 2 d. lager dan het vorige.

De Zichtbare Voorraden zijn volgens Czarnikow:

	1933 tons	1932 tons	1931 tons
Duitschland 1/4	1.015.000	1.427.000	1.638.000
Tsjecho-Slowakije 1/4	432.000	601.000	719.000
Frankrijk 1/4	588.000	610.000	723.000
Nederland 1/4	250.000	237.000	272.000
België 1/3	180.000	170.000	193.000
Hongarije 1/4	83.000	75.000	112.000
Polen 1/4	365.000	350.000	509.000
U.K. 1/4 Geïmp. Suiker ..	350.000	163.000	233.000
U.K. 1/4 Binnenl. Suiker ..	88.000	7.000	77.000

Europa.....	3.351.000	3.640.000	4.476.000
Ver. Staten alle havens 1/4	379.000	536.000	567.000
Cubaansche havens 1/4....	949.000	1.375.000	1.647.000
Cuba binnenland 1/4 (geraamd)	1.750.000	1.900.000	2.100.000
Java 1/4	2.490.000	1.632.000	713.000

Totaal.....	8.919.000	9.083.000	9.503.000
waarvan geblokkeerd	3.257.000	1.944.000	1.936.000
Beschikbaar	5.662.000	7.139.000	7.567.000

Op Java verkocht de N.I.V.A.S. ca. 6000 tons suiker.

Hier te lande verkeerde de markt in afwachtende houding. Van tijd tot tijd echter maakte zich van de markt een ietwat zenuwachtige stemming meester. De slotnoteringen te Amsterdam luiden als volgt: Mei f 5%, Aug. f 5%, Dec. f 6% en Mrt. 6%. De omzet bedroeg 7350 tons.

Na de sluiting van de markt, op Zaterdag, trad tengevolge van een tijdelijke inflatievrees, een sterke stijging in. Naderhand reageerde de markt weer en waren de biedprijzen voor Mei ca. f 5%, voor Aug. ca. f 6%, voor Dec. ca. f 6% en voor Mrt. ca. f 6%.

KOFFIE.

Over de koffiemarkt valt ditmaal niet veel nieuws te berichten. De kost- en vrachtaanbiedingen van Brazilië komen, omgerekend in Nederlandsche waarde, thans iets hooger uit dan een week geleden, alhoewel het verschil niet groot is.

De gisteren bekend geworden statistiek van Brazilië wijst uit, dat de verscheppingen en de verkoopen van Santos in de vorige week belangrijk kleiner zijn geweest dan in de week daarvóór. Verscheept werden van Santos naar Europa 38.000 balen tegen 102.000 balen in de week daarvóór en naar de Vereenigde Staten 74.000 balen tegen 162.000 balen. Verkocht werden van Santos naar Europa 63.000 balen tegen 77.000 balen en naar de Vereenigde Staten 83.000 balen tegen 169.000 balen. Van Rio werden verscheept naar Europa 40.000 balen tegen 13.000 balen en naar de Vereenigde Staten 28.000 balen tegen 46.000 balen.

Als vernietigd in de vorige week worden opgegeven 10.000 balen te Rio en 141.000 balen te Santos, tezamen 151.000 balen.

Een officieel telegram uit Brazilië meldde, dat het Instituut tot Permanente Verdediging van de Koffie te Rio zijn raming van den volgenden Sao Paulo-oogst herzien heeft. In het begin van dit jaar was de raming 17.300.000 balen en thans is zij gebracht op 20.520.000 balen. In aanmerking nemende, dat de officieele ramingen van Brazilië in de laatste jaren altijd te laag zijn geweest, kan men gevoelig in het thans gepubliceerde cijfer een bevestiging zien van de particuliere schattingen, welke kort geleden een hoeveelheid noemden van 22 à 23 millioen balen.

De aanbiedingen van Santos loopen op het oogenblik bij de verschillende afladers vrij ver uiteen. Onder aftrek van het voordeel van ca. \$ 0.35, waarop voor den koper de bijlevering van de bekende bonus ad 10 pCt. wordt aangenomen, zijn de kost- en vrachtofferten van Santos heden voor gewoon goed beschreven Superior Santos op prompte verschepping ongeveer \$ 9.50 à 10.— per cwt. en voor dito Prime ongeveer \$ 9.65 à 10.35. Voor Rio type New-York 7 met beschrijving, prompte verschepping, komen de offerten, op dezelfde wijze berekend, uit op ongeveer \$ 8.60 à 8.70. Bij den dollarkoers van heden staan de bovengenoemde aanbiedingen gelijk met de onderstaande prijzen in gouddollars:

Santos Superior	\$ 8.— à 8.45
Santos Prime	„ 8.15 à 8.75
Rio 7	„ 7.25 à 7.35

wat dooreen ongeveer 0.10 à 0.25 goud-dollar hooger is dan verleden week.

De prijzen in de eerste hand in Nederlandsch-Indië zijn tegen verleden week onveranderd. De noteringen zijn aan te nemen op:

Palembang Robusta, Mei-verschepping, 16½ ct.; Benkoelen Robusta, Mei-verschepping, 17 ct.; Mandheling Robusta, Mei-verschepping, 18½ ct.; W.I.B. f.a.q. Robusta, Mei-verschepping, 22½ ct., alles per ½ K.G. cif, uitgeleverd gewicht, netto contant.

De uitklaringen van Java, Sumatra en Celebes naar Europa en naar de Vereenigde Staten hebben in Maart bedragen 53.999 balen tegen 57.696 balen in Maart 1932. In de eerste drie maanden van dit jaar bedroegen zij 132.091 balen tegen 194.629 balen verleden jaar.

De noteringen aan de Rotterdamsche termijnmarkt bleven bijna geheel ongewijzigd. Mei noteert thans 17, September 16½, December 16%, Maart 16¼ en Mei 16¼ ct. per ½ K.G.

De officieele loco-noteringen bleven onveranderd 24 ct. per ½ K.G. voor Superior Santos en 23 ct. voor Robusta.

De slotnoteringen te New-York waren:

	Gemengd contract (basis Rio No. 7)				Santos contract (basis Santos No. 4)			
	Mei	Sept.	Dec.	Mrt.	Mei	Sept.	Dec.	Mrt.
8 Mei	\$ 5.65	5.72	5.73	5.73	8.61	8.19	8.09	8.—
1 Mei	„ 5.50	5.60	5.61	5.64	8.27	7.95	7.88	7.84
24 April	„ 5.63	5.63	5.63	5.60	8.16	7.98	7.88	7.80
18 April	„ 5.32	5.02	4.97	4.88	7.69	7.28	7.18	7.11

De dezer dagen verschenen Statistiek van de firma G. Duuring & Zoon te Rotterdam geeft aan, dat in April de aanvoer geweest is als volgt:

	1933 balen	1932 balen	1931 balen
in Europa	1.045.000	1.056.000	1.134.000
in Ver. Staten van Amerika	1.004.000	888.000	1.104.000
Totaal.....	2.049.000	1.944.000	2.238.000

De Aanvoeren in Europa en in Amerika tezamen gedurende de eerste vier maanden van het jaar bedroegen 7.906.000 balen tegen 8.224.000 balen in 1932 en 9.440.000 balen in 1931.

De Afleveringen in April waren:

	1933 balen	1932 balen	1931 balen
in Europa	963.000	946.000	963.000
in Ver. Staten van Amerika	1.035.000	1.004.000	1.164.000
Totaal.....	1.998.000	1.950.000	2.127.000

De Afleveringen in Europa en in Amerika tezamen gedurende de eerste vier maanden van het jaar waren 7.471.000 balen tegen 8.092.000 balen in 1932 en 8.605.000 balen in 1931.

Vanaf 1 Juli tot 30 April waren de Aanvoeren in Europa en in Amerika tezamen 16.637.000 balen tegen 19.432.000 balen in 1931/32 en 19.888.000 balen in 1930/31, terwijl de Afleveringen bedroegen 18.012.000 balen tegen 19.057.000 balen in 1931/32 en 19.497.000 balen in 1930/31.

De zichtbare voorraad was op 1 Mei in Europa 1.948.000 balen in 1931/32 en 1.949.000 balen in 1930/31.

Hij 1.222.000 balen tegen 1.253.000 balen op 1 April. In Europa en in Amerika tezamen was de voorraad dus op 1 Mei 3.170.000 balen tegen 3.119.000 balen op 1 April. Hij bedroeg op 1 Mei 1932 — 4.186.000 balen en op 1 Mei 1931 — 3.354.000 balen.

De zichtbare wereldvoorraad was op 1 Mei 6.244.000 balen tegen 6.096.000 balen op 1 April en 6.682.000 balen verleden jaar (in deze cijfers zijn niet begrepen de voorraden in het binnenland van Brazilië, waarvan het cijfer van 1 Mei nog niet bekend is, doch die op 1 April bedroegen 18.592.000 balen en op 1 Mei 1932 — 26.715.000 balen).

Rotterdam, 9 Mei 1933.

DE TWENTSCHE BANK N.V.

GEVESTIGD TE AMSTERDAM

Maandstaat op 30 April 1933

DEBET

Aandeelhouders nog te storten 90 pCt. op aandelen B waarvoor waarborg gedeponoord		f	421.200,—
Deelnemingen in diverse ondernemingen		"	3.108.856,59
Effecten van Aandeelhouders ten eigen gebruike		"	26.665.600,—
Kassa en Kassiers		"	9.622.364,80
Wissels 'en Coupons		"	14.380.093,43
Nederl. Schatkistbiljetten en -Promessen		"	31.828.296,21
Bankiers in Binnen- en Buitenland		"	13.174.791,44
Eigen Effecten en Syndicaten		"	11.718.670,06
Effecten van het Zieken- en Pensioenfonds		"	3.025.362,23
Prolongatiën gegeven		"	10.302.495,—
Debiteuren	f 136.308.148,81		
af: loopende Promessen	" 6.653.000,—		
		"	129.655.148,81
Gebouwen		"	8.000.000,—
		Totaal.....	f 261.902.878,57

CREDIT

Kapitaal		f	40.000.000,—
Reservefonds		"	17.000.000,—
Aandeelhouders voor gedeponoerde Effecten als waarborg voor 90 pCt. storting op aandelen B	f	421.200,—	
in Leen-Depot	"	26.244.400,—	
		"	26.665.600,—
Zieken- en Pensioenfonds		"	6.437.770,48
Deposito's		"	63.412.396,70
Saldo te ontvangen en te leveren Effecten		"	550.734,63
Crediteuren	f 94.117.092,30		
" voor gelden in het Buitenland	" 6.980.875,53		
		"	101.097.967,83
De Nederlandsche Bank		"	3.250.835,7
Te betalen Wissels		"	1.322.620,95
Geaccepteerd door derden		"	436.444,48
Diverse Rekeningen		"	1.728.507,77
		Totaal.....	f 261.902.878,57

NEDERLANDSCH INDISCHE HANDELSBANK, N.V.

AMSTERDAM

'S-GRAVENHAGE

ROTTERDAM

BATAVIA

AMOY, AMPENAN, BANDOENG, BOMBAY, CALCUTTA, CHERIBON, GORONTALO,
HONGKONG, KOBE, MAKASSAR, MEDAN, MENADO, PALEMBANG, PASSOEROEAN,
PEKALONGAN, PROBOLINGGO, SEMARANG, SHANGHAI, SINGAPORE, SOERABAYA,
TEGAL, TELOK BETONG, TJILATJAP, TOKIO, WELTEVREDEN

DE NEDERLANDSCHE WERKGEVER

Wekelijksch Orgaan v/h. Verbond
van Nederlandsche Werkgevers

VERANTWOORDELIJKEREDACTIE:
Mr. P. W. J. H. CORT VAN DER
LINDEN EN Mr. A. N. MOLENAAR

ABONNEMENTS-
PRIJS VOOR
NIET LEDEN
f 6.— PER JAAR

Vraagt proefexemplaren bij het
Secretariaat: Kneuterdijk 8,
Telefoon No. 117510 - Den Haag

NIJGH & VAN DITMAR N.V., ROTTERDAM

VERSCHENEN:

MESSING:

Zur Wirtschafts-Linguistik

Eine Auswahl von kleineren und grösseren Beiträgen über
Wert u. Bedeutung, Erforschung u. Unterweisung der
Sprache des wirtschaftlichen Verkehrs von Th. Blum, P.
Feldkeller, A. Götze, L. Jordan, H. Kluge, H. Levy, E. Mes-
sing, B. Penndorf, E. Richter, A. Schirmer, A. Schröer,
A. Snyckers, H. Strigl, E. Volckmann, L. Wendelstein
HERAUSGEGEBEN VON EWALD E. J. MESSING

1932

320 blz. gr. 8°

Prijs f 4.25

Een greep uit den inhoud: **Schirmer**, Wirtschaftssprache als Spiegel der Wirtschaftsgeschichte; **Wendelstein**, Beruf u. Sprache; **Messing**, Sprachwissenschaft von der Nationalkultur der Völker; **Penndorf**, Historische Entwicklung des kaufmännischen Briefstils; **Jordan**, Beziehungen der Linguistik zur Logik und der Handelssprachkunde zur Wirtschaftswissenschaft, Sprachgeographie, Sprachsoziologie; **Snyckers**, Unzulänglichkeit fremdsprachlicher Wörterbücher; **Levy**, Sprache und Wirtschaftswissenschaft.

VERKRIJGBAAR BIJ DEN BOEKHANDEL

Nijgh & Van Ditmar
N.V.

UITGEVERS

ROTTERDAM

Wijnhaven No. 113
Telef. 27840 (vier lijnen)

Belast zich met het
verzorgen van uit-
gaven en tijdschrif-
ten op elk gebied